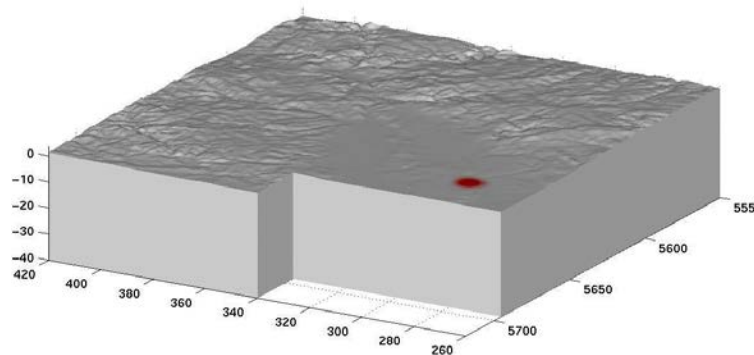

Seismologie - fyzikální bádání, společenský přínos a očekávání

J. Zahradník

<http://geo.mff.cuni.cz/~jz/>

Matematicko-fyzikální fakulta
Univerzita Karlova

Přednáška pro Učenou společnost ČR, 19. ledna 2021

Seismologie je observační věda s významným podílem modelování.

historická zemětřesení

účinky zemětřesení

měření seismický stanic

extrémní příklady

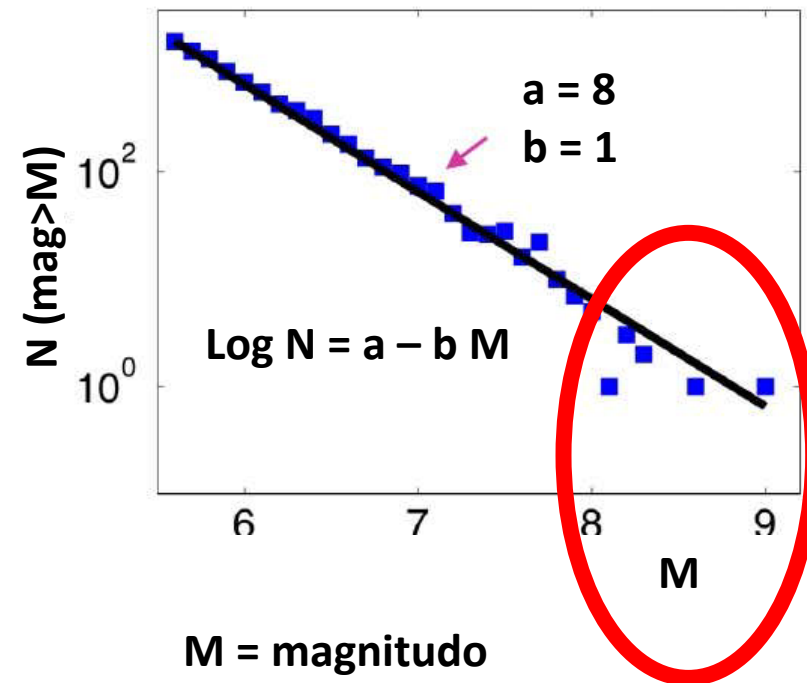
Historická zemětřesení – vzácná data o řídkých velmi silných jevech

Lisabon 1755, $M \sim 8.7$, 70 000 obětí

Archiv J. Kozáka, GFÚ AV ČR

Gutenberg – Richterův zákon
svět, 1976-2005, N za 1 rok

M = magnitudo

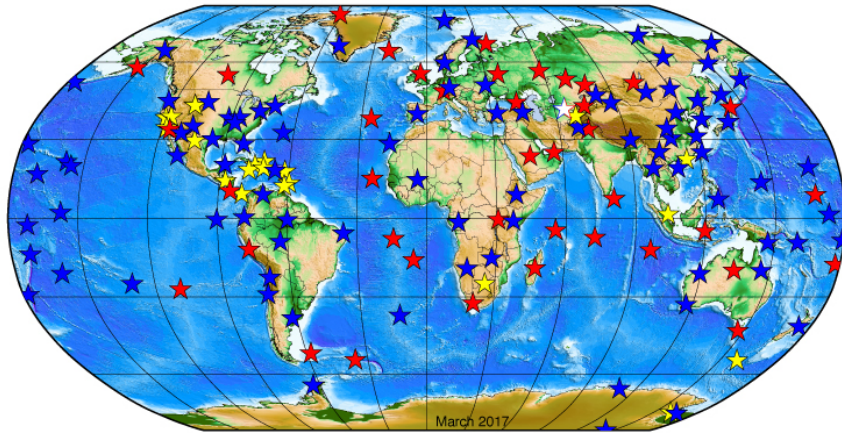
E = energie

$\text{Log } E \text{ (J)} = 5 + 1.5 M$

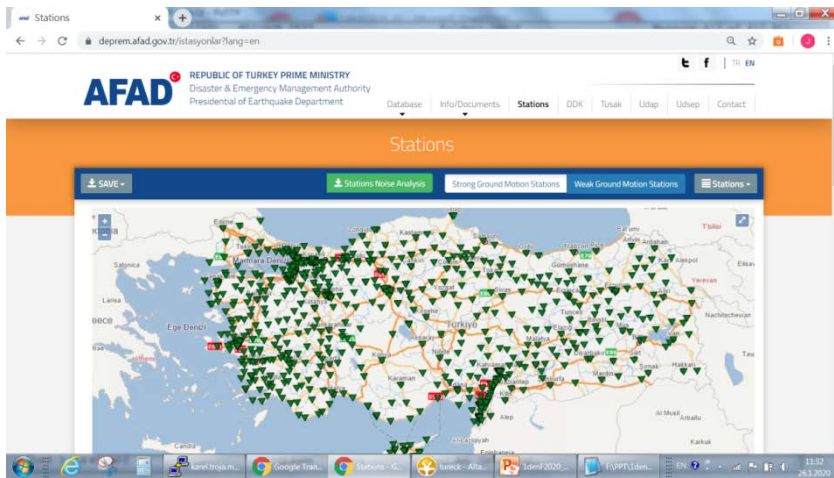
Nedávné ničivé zemětřesení Atény 1999, M 5.9, 140 obětí

Seismické sítě (globální, regionální, lokální)

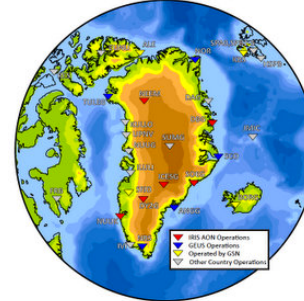

★ IRIS/IDA Stations   ★ IRIS/USGS Stations   ★ Affiliate Stations
★ Planned Stations

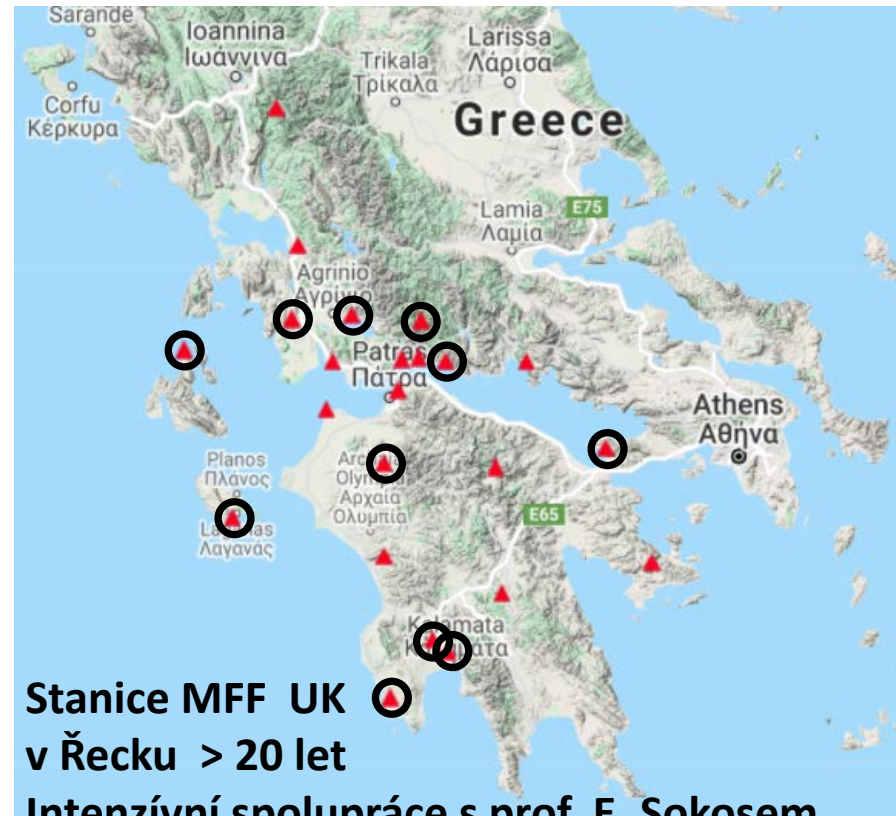

Turecko, hustá síť pro silná zemětřesení

Greenland Ice Sheet Monitoring Network

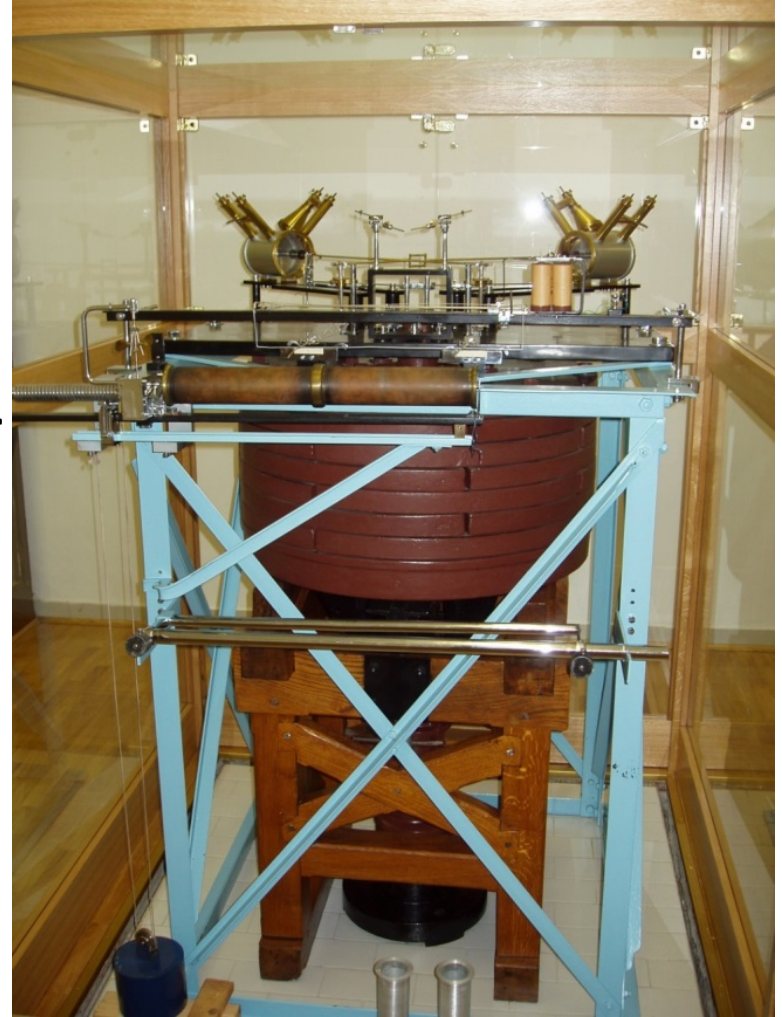
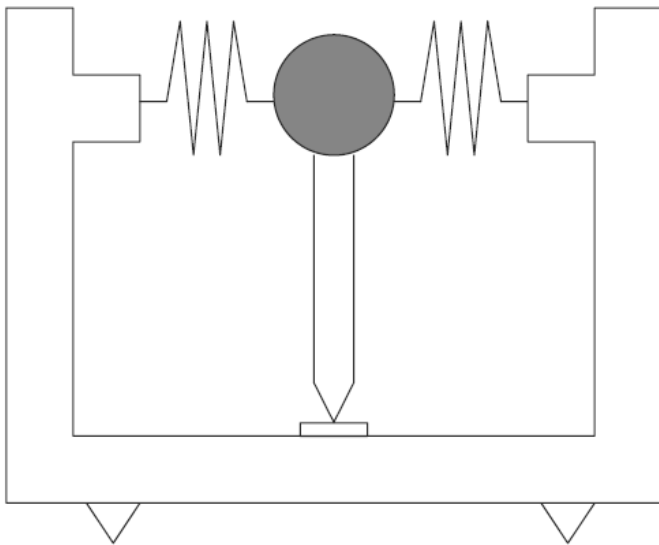
Grónsko
lámání ledovců

Stanice MFF UK   ●
v Řecku > 20 let
Intenzivní spolupráce s prof. E. Sokosem
(univerzita v Patrasu)

Seismografy - historie

Např.: Wiechert 1909
mechanický typ
setrvačná hmota 1000 kg,
vlastní perioda 10 s
lineární harmonický oscilátor

Využití historických záznamů

ISSN 0016-8696 · Gerlands Beitr. Geophysik · Leipzig · 96 (1987) 5 · S. 438–447

Studying earthquake ground motion in Prague from Wiechert seismograph records

By O. Čadek, Prague*)

Dnes:
Člen Učené společnosti ČR

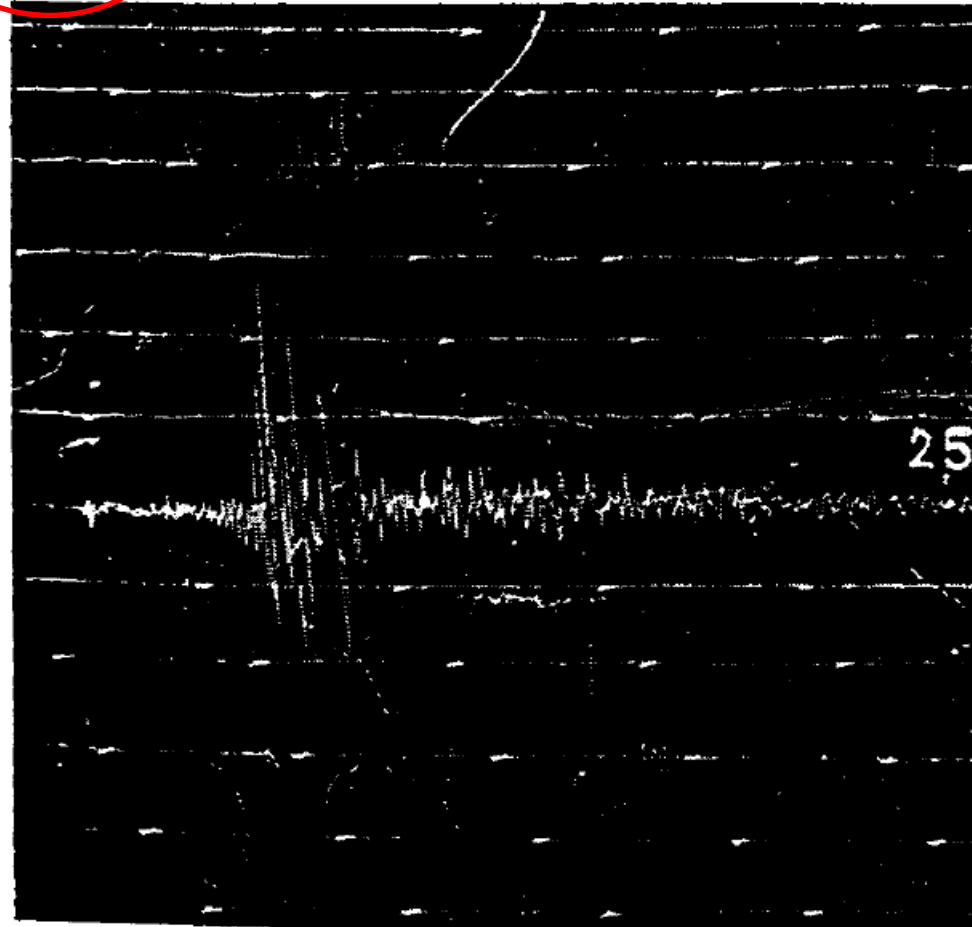
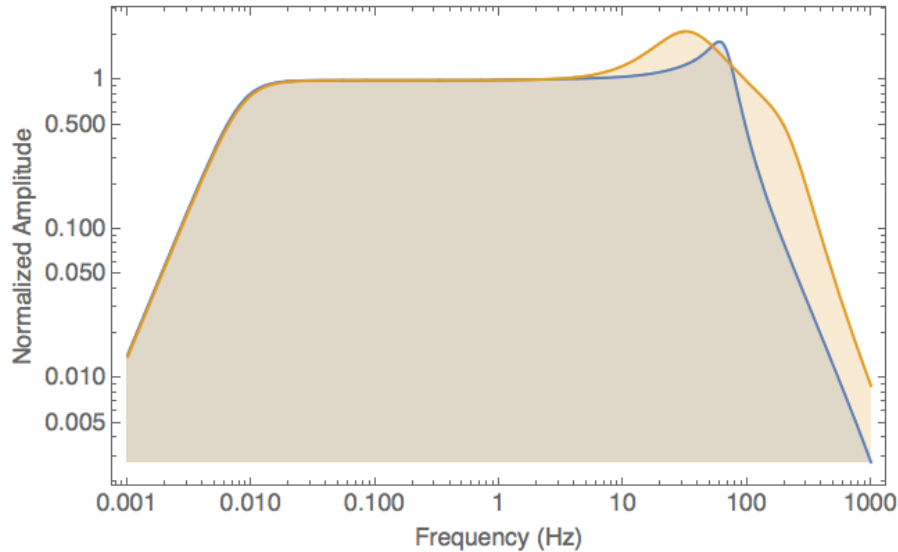

Fig. 1. A typical example of a WIECHERT seismograph record from the German earthquake of June 27, 1935. Magni

Seismografy - současnost

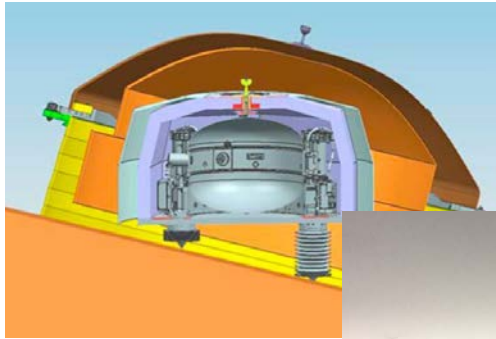

Např. Guralp
setrvačná hmota 0.1 kg,
vlastní perioda 100 s
širokopásmové
zpětnovazební elmag. kompenzace

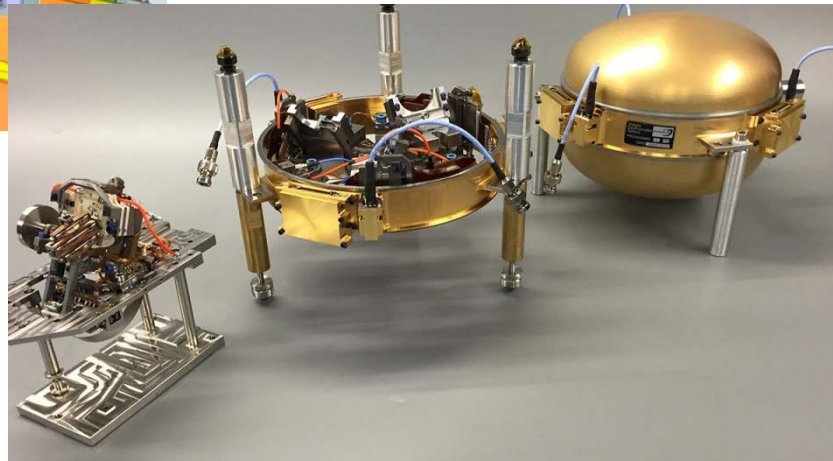

Seismografy mise InSight, Mars

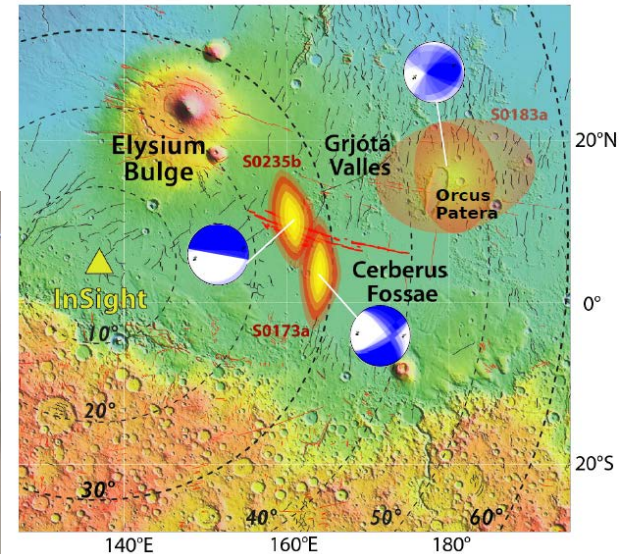

Přístroje se podařilo dopravit a uvést v činnost.

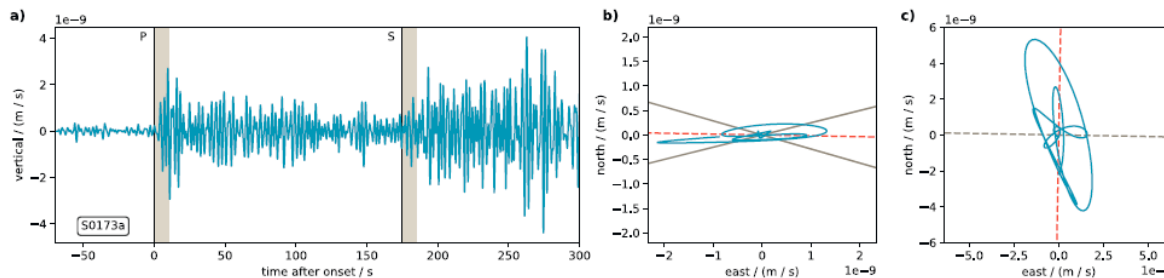

Lognonné et al.

Clinton et al.

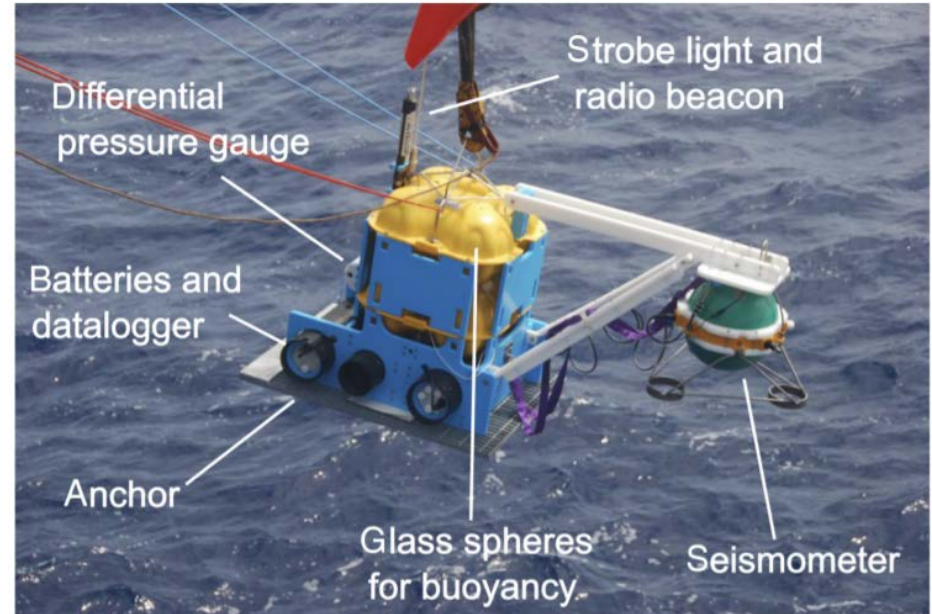
Brinkman et al.

Význam 1 stanice nelze přeceňovat.

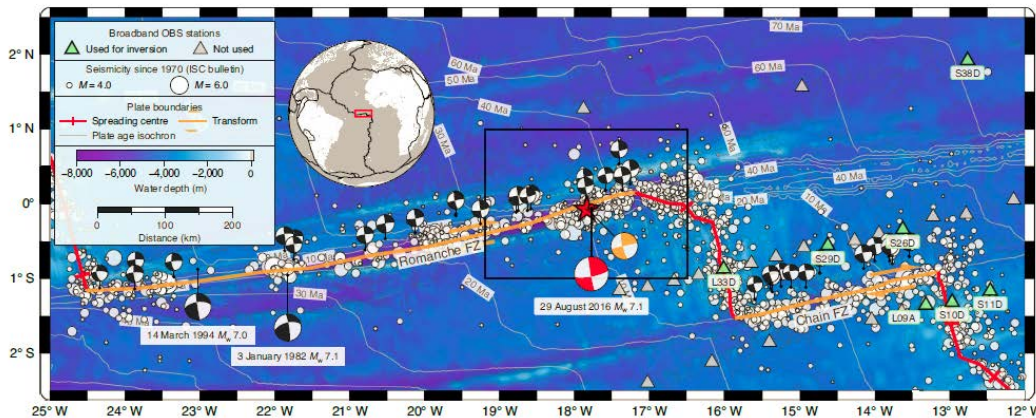
Zajímavé hlavně pro vývoj přístrojů potřebných na Zemi.

Seismografy na mořském dně (OBS)

ARTICLES

NATURE GEOSCIENCE

Zúčastnili jsem se výzkumu
zemětřesení Romache M7, 2016
na transformním zlomu,
části středoatlantického hřbetu

Hicks et al.

Seismologické extrémy

2008 Iwate-Miyagi, M 6.9

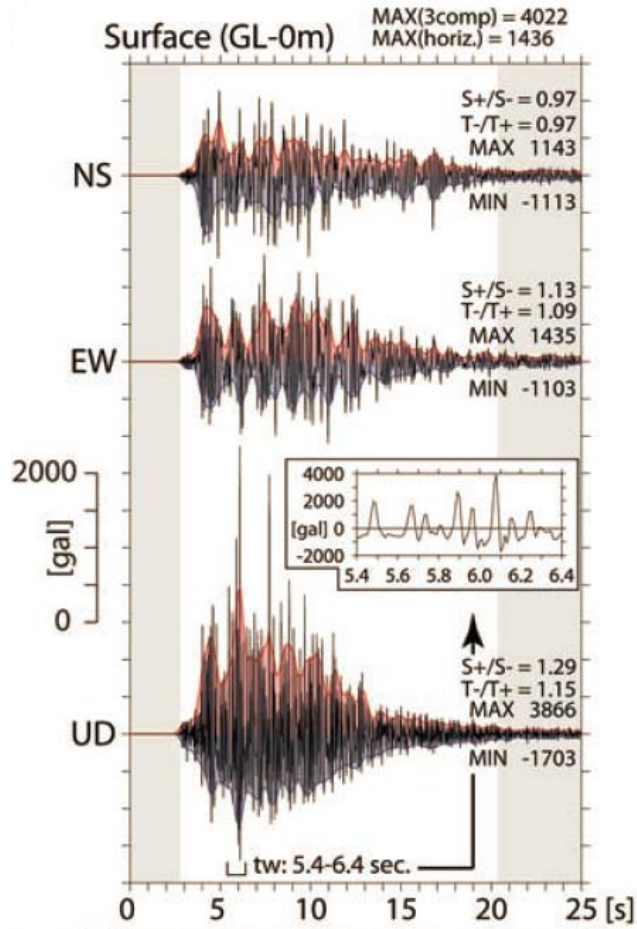
$E \sim 10^{15}$ J

Zrychlení téměř 4 g

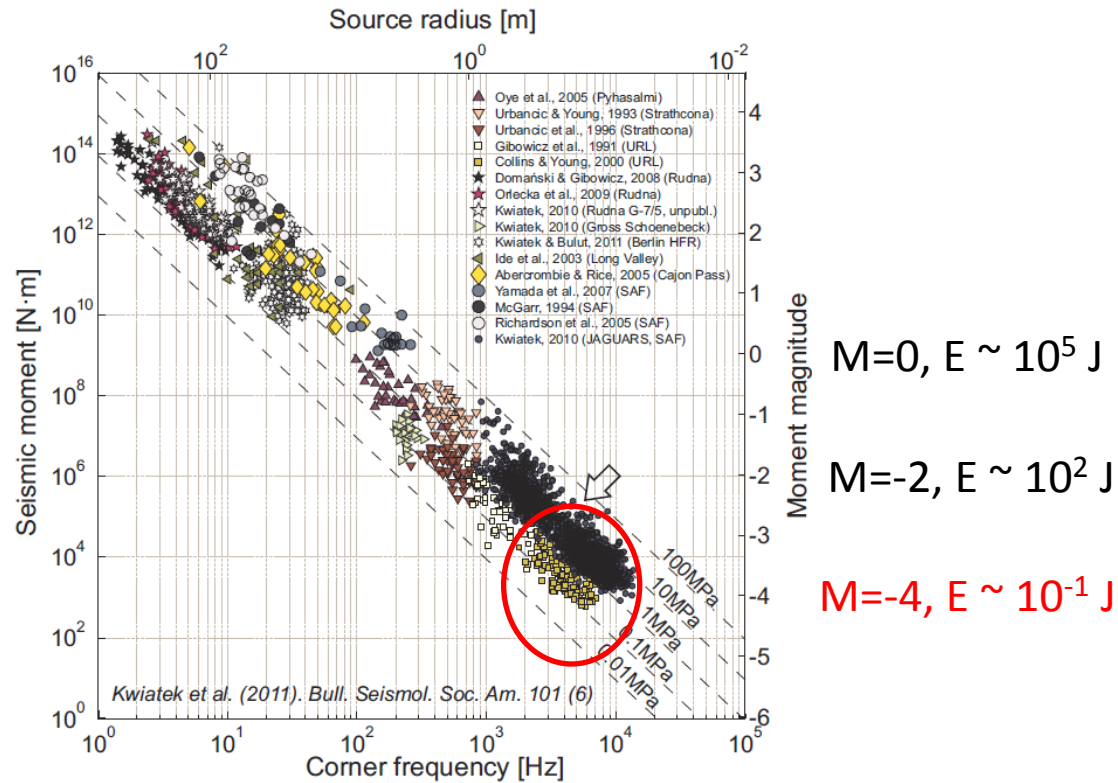
South-Africa gold mines

Nano-zemětřesení, $M \sim -2$

Piko-zemětřesení, $M \sim -4$

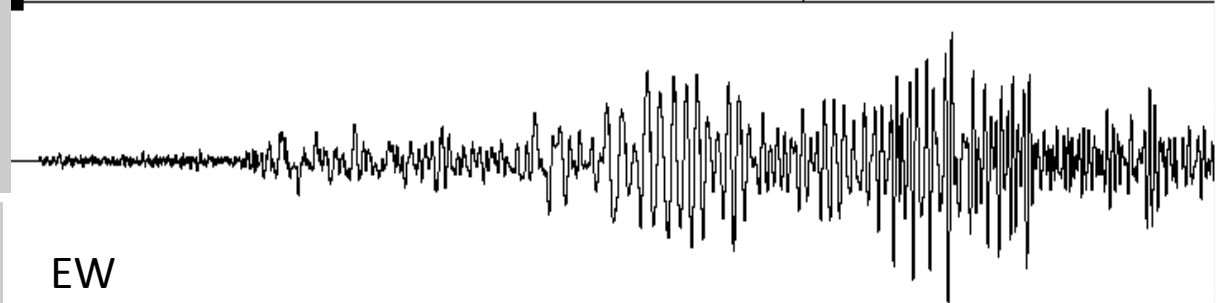
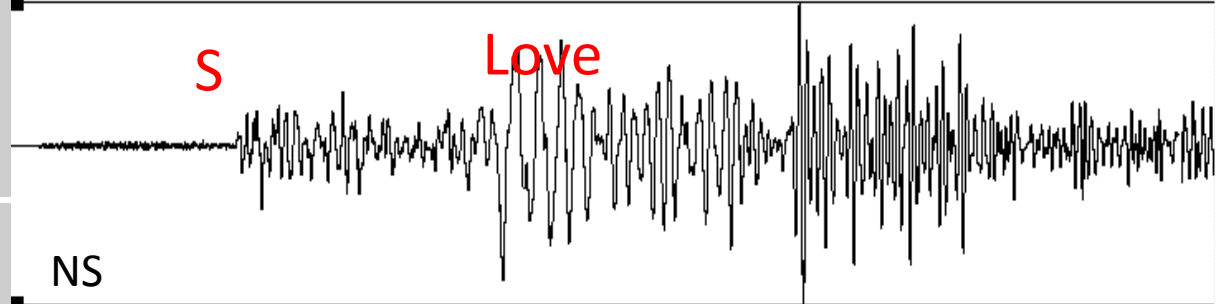
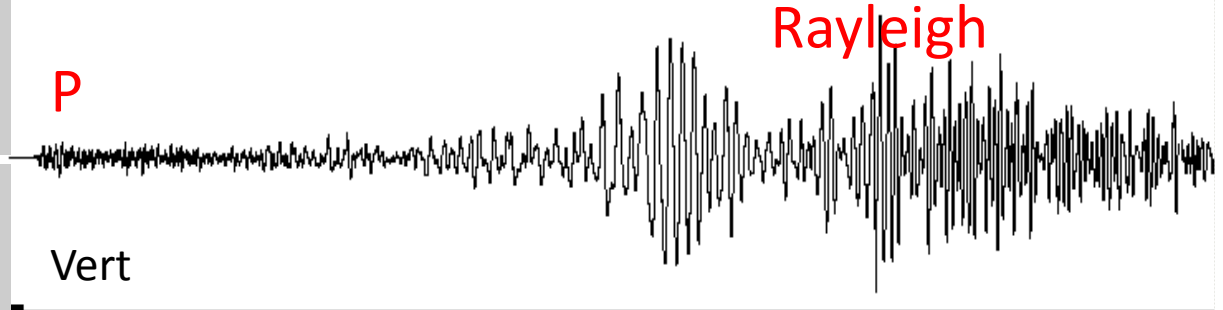
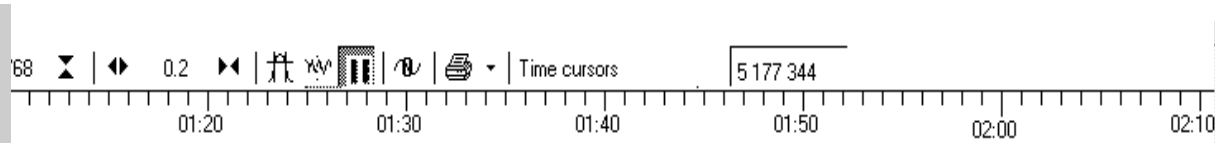
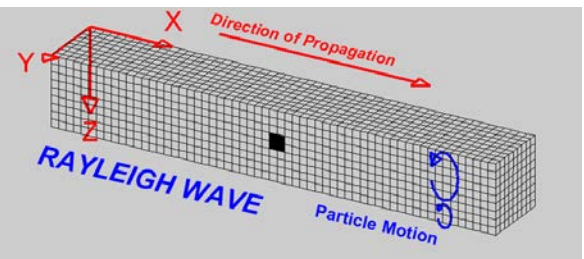
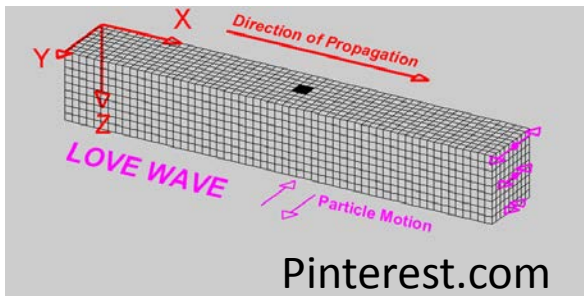
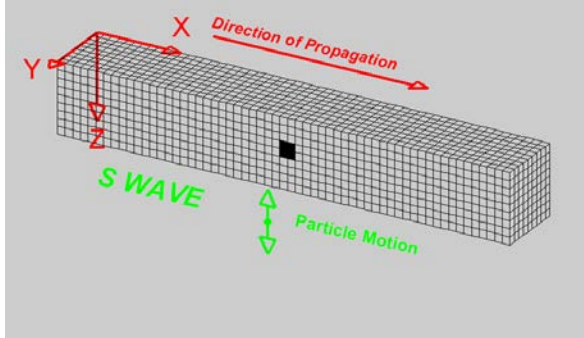
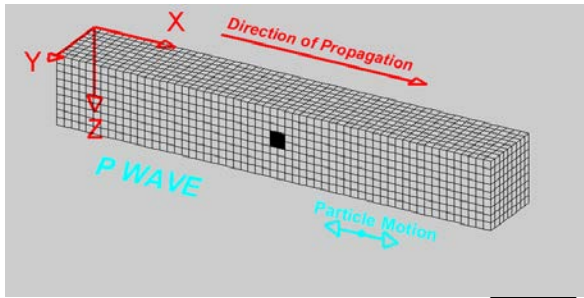
Aoi et al., Science 2008

Kwiatek et al., BSSA 2011

Extrémy - Sumatra 2004, Mw 9.1

(1-hodinový záznam na seismické stanici Praha)

rychlost 1 mm/s, perioda 60 sec... posunutí ~ 1 cm
deformace až 10^{-7}

Významná zemětřesení která urychlila pokrok v seismologii a ve společnosti

- Kobe, Japonsko **1995**, M6.9, cca 5 000 obětí ... prudká modernizace celostátní **seismické sítě, včetně stanic do vrtů**
- Izmit, Turecko **1999**, M7.6, 17 000 ... **modernizace sítě stanic** pro silné pohyby
- Parkfield, Kalifornie **2004**, M6.6, 0, ... **konec optimismu o krátkodobých předzvěstných efektech**
- Sumatra **2004**, M9, 280 000 ... modernizace **rychlého varování před tsunami**
- Tohoku, Japonsko **2011**, M9, 15 000 ... zvýšení **zabezpečení jaderných elektráren**

Seismická data se užívají k výzkumu elastických parametrů zemského nitra, čili pro strukturní studie.

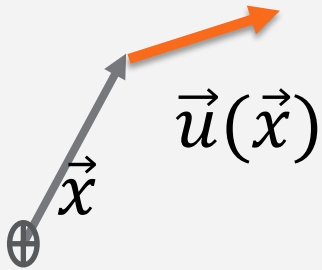
mechanika kontinua

malé elastické deformace

1D modely

3D tomografie

Elasticita

$$\vec{u}(\vec{x}, t)$$

Vektor posunutí =
vlny

$$\tau_{ij} v_j = T_i$$

Vektor trakce T
na ploše s normálou v

$$\varepsilon_{ij} = (1/2) (u_{i,j} + u_{j,i})$$

Tenzor (malé) deformace

$$\tau_{ij} = C_{ijkl} \varepsilon_{kl}$$

Tenzor napětí a Hookův zákon

Tenzor elastických konstant C

resp. λ a μ v izotropním prostředí,

Souvisí s rychlostí vln P a S

$$\tau_{ij,j} = \rho \ddot{u}_i$$

Pohybová rovnice

(zde bez zdrojů)

Rozhraní v Zemi (plochy nespojitosti C)

$$C_{ijkl}^+ = 0$$

$$C_{ijkl}^- \neq 0$$

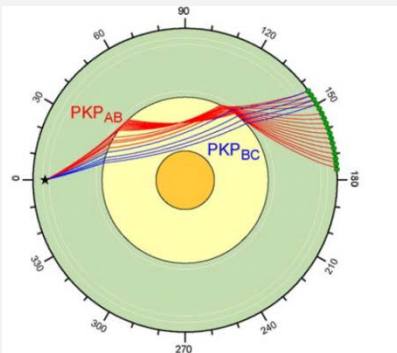
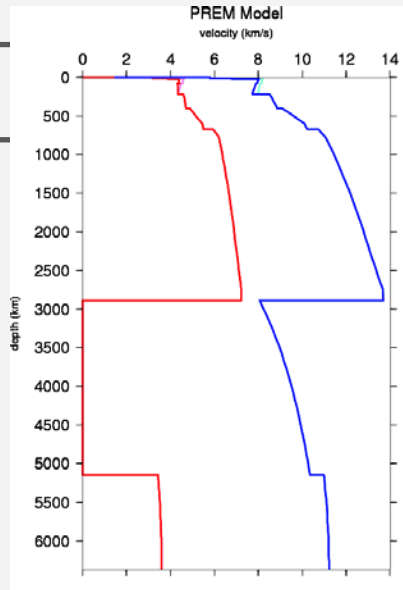
Volný povrch Země

Vnitřní rozhraní

$$C_{ijkl}^+ - C_{ijkl}^- = [\mathbf{C}] \neq 0$$

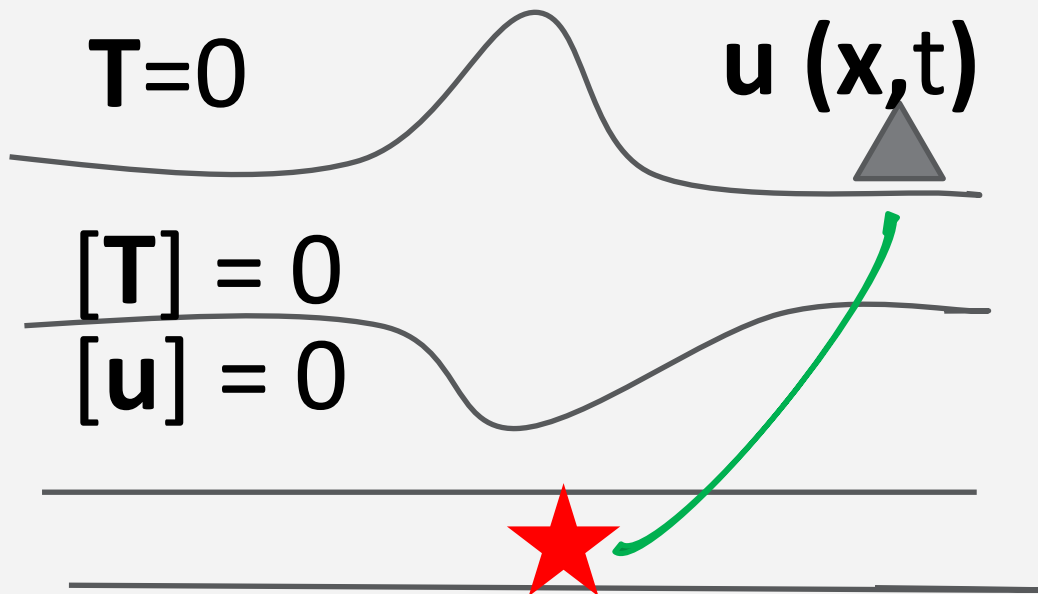
$$\mathbf{C}(\mathbf{x}) = ?$$

{strukturální seimologie}

Výzkum elastických parametrů nitra pomocí seismických vln

Greenův tenzor:
analytické řešení pro homogenní prostor
maticové řešení pro vrstevnaté prostředí
numerické řešení pro 3D prostředí

„Známe“ zdroj vlnění a vlny u ,
počítáme C

$$\tau_{ij,j} + \tilde{\tau}_{ij,j} = \rho \ddot{u}_i$$

$$\tau_{ij} = C_{ijkl} u_{k,l}$$

$$\rightarrow C(\mathbf{x})$$

A obráceně:

„Známa“ struktura (C)

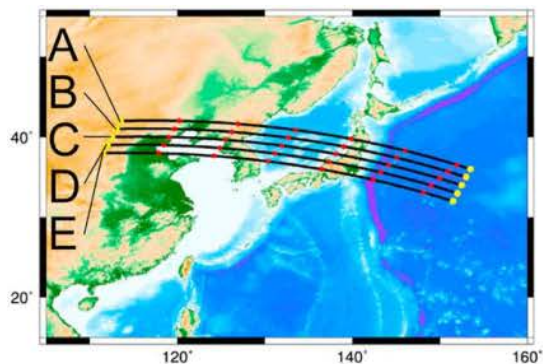
→ Možnost výpočtu

impulzní odezvy u

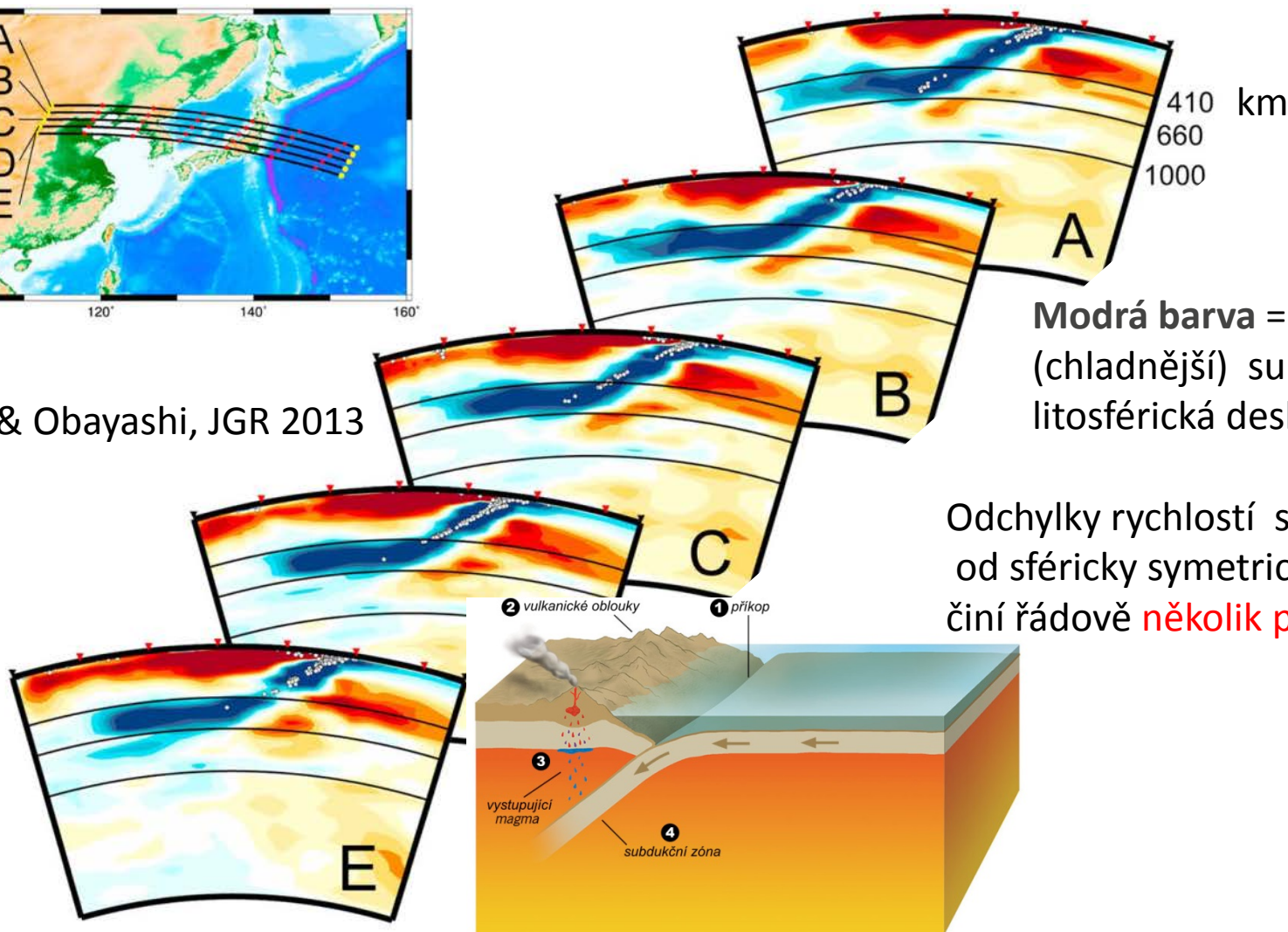
pro vtištěné síly ve zdroji

{Greenův tenzor}

Seismická tomografie zemského nitra (např. 3D modely subdukce)

Fukao & Obayashi, JGR 2013

Modrá barva = rychlejší
(chladnější) subdukcující
litosférická deska.

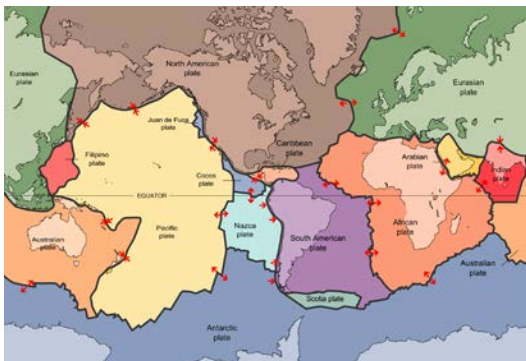
Odchytky rychlostí seismických vln
od sféricky symetrického modelu
činí řádově **několik procent**.

Zemětřesení je krátkodobý deformačních proces na zlomu, související s dlouhodobými pohyby desek.

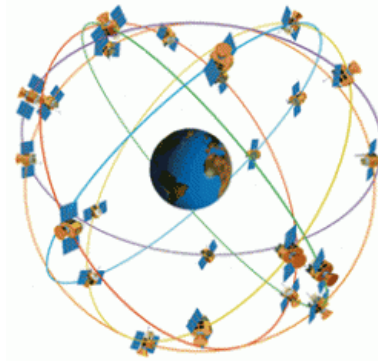
desky jako tuhá tělesa

desky jako pružná tělesa

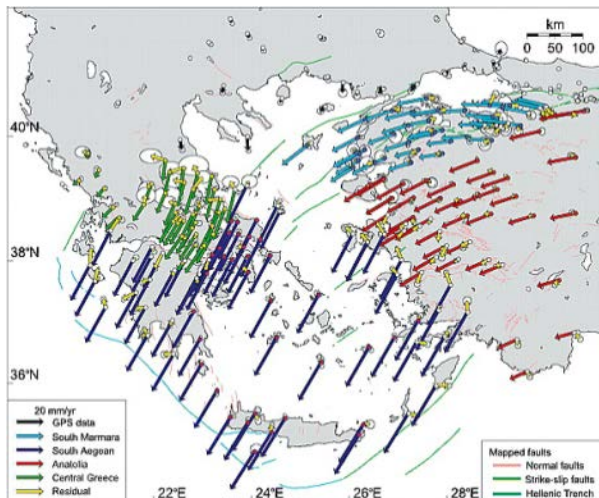
křehké porušení kontaktu na (existujícím) zlomu

Deskové pohyby (cm/rok)

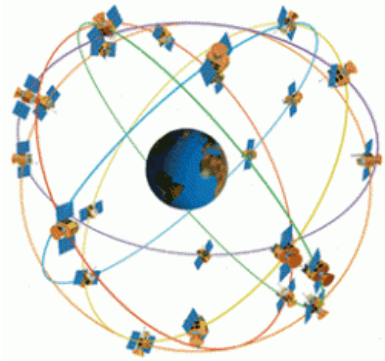

GPS: Radiový signál z družice obsahuje velmi přesný čas a polohu družice, umožňuje stanovit polohu přijímací stanice.

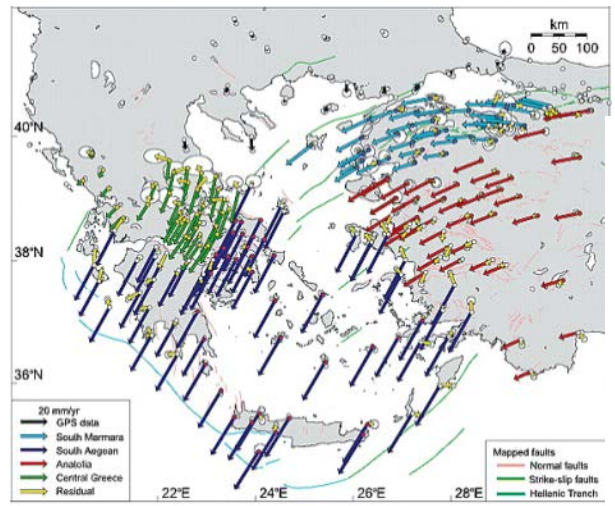

Diferenciální GPS (s „pevnou“) referenční stanicí dosahuje **centimetrové** rozlišení.

Lokální (pomalá elastická) deformace na kontaktu desek

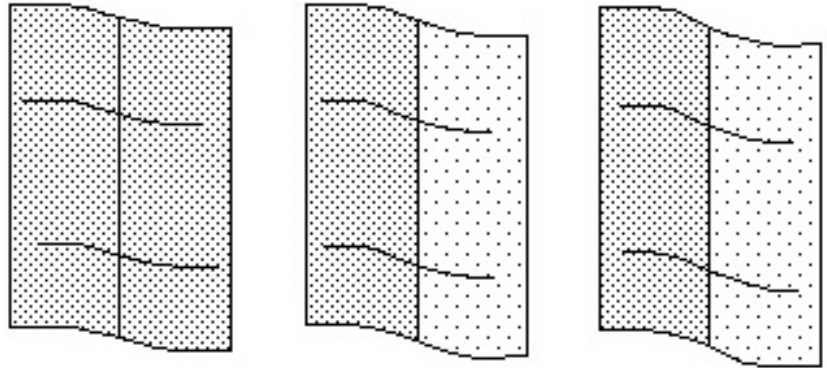

GPS: Radiový signál z družice obsahuje velmi přesný čas a polohu družice, umožňuje stanovit polohu přijímací stanice.

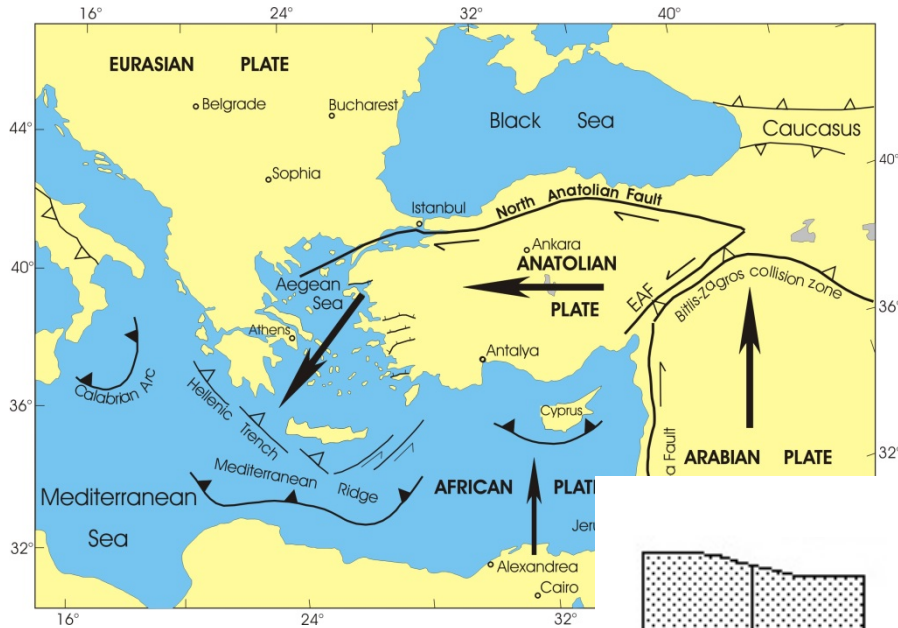
Diferenciální GPS (s „pevnou“) referenční stanicí dosahuje **centimetrové** rozlišení.

Desítky-stovky let, cm/rok

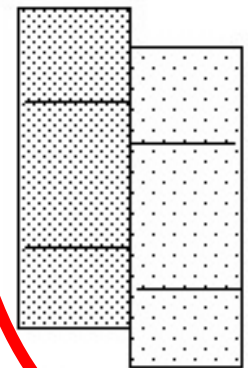
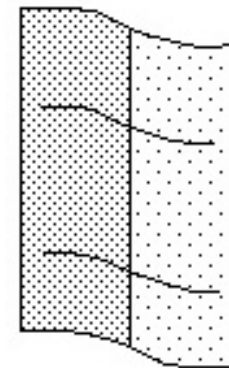
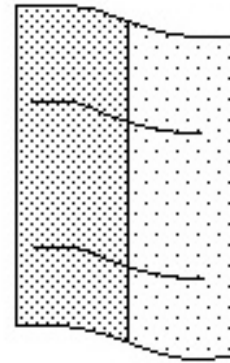
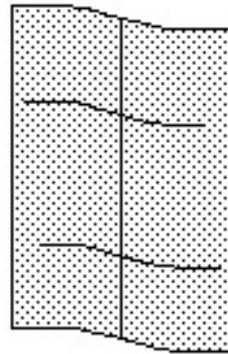
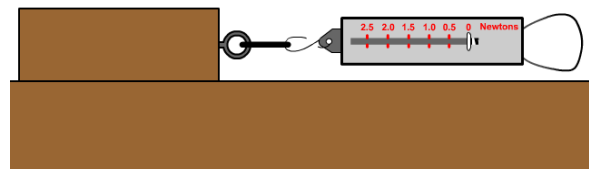
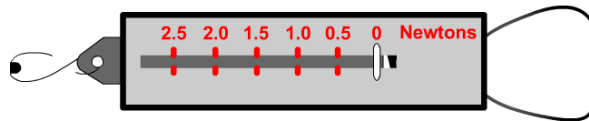
Zlom nepraská (tření, pevnost)

Pomalá (elastická) deformace a rychlá relaxace zaklesnutých úseků

Desítky let
GPS

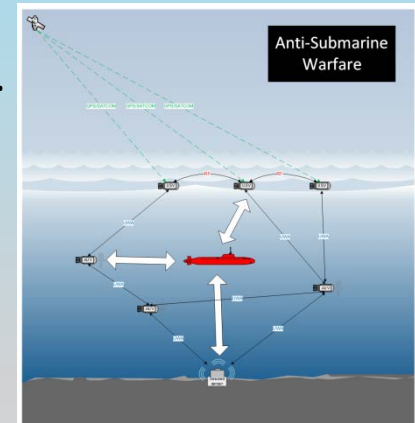
Sekundy,
seismologie

Jen rychlá deformace vyvolá vlnění

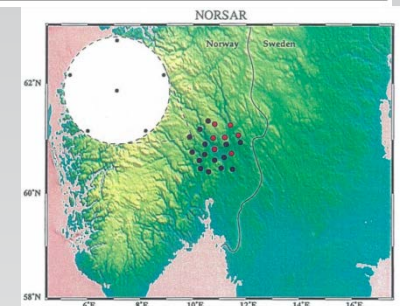
Civilní (i seismologické) využití původně hlavně vojenských projektů

Sledování ponorek („anti-submarine warfare“) - hydrofony, OBS ...
civilní použití zlepšilo studia **podmořských zemětřesení**,
analýza **hlasů velryb**, atd.

Jaderné zkoušky - seismické skupinové stanice („arrays“) ... výrazně
zpřesnily znalosti o **stavbě Země**, struktuře šumu, atd.

NORSAR

Zbraně (rakety s plochou drahou letu , bezpilotní letadla) -
vývoj GPS ... od 80. let částečné uvolnění pro široké civilní
použití, včetně **seismologie, měření deformací**

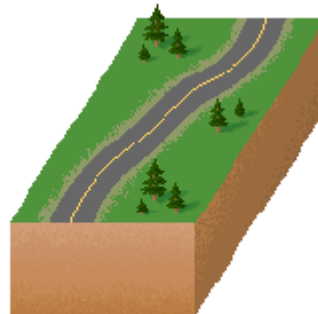

Seismická data informují o časoprostorovém vývoji (smykových = střižných) trhlin na zlomech.

trhlina jako nespojitost posunutí

momentový tenzor

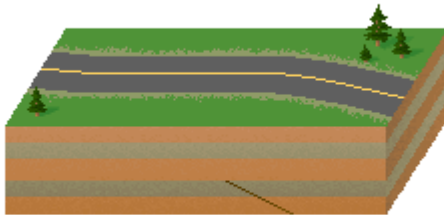
přímá a obrácená kinematická úloha

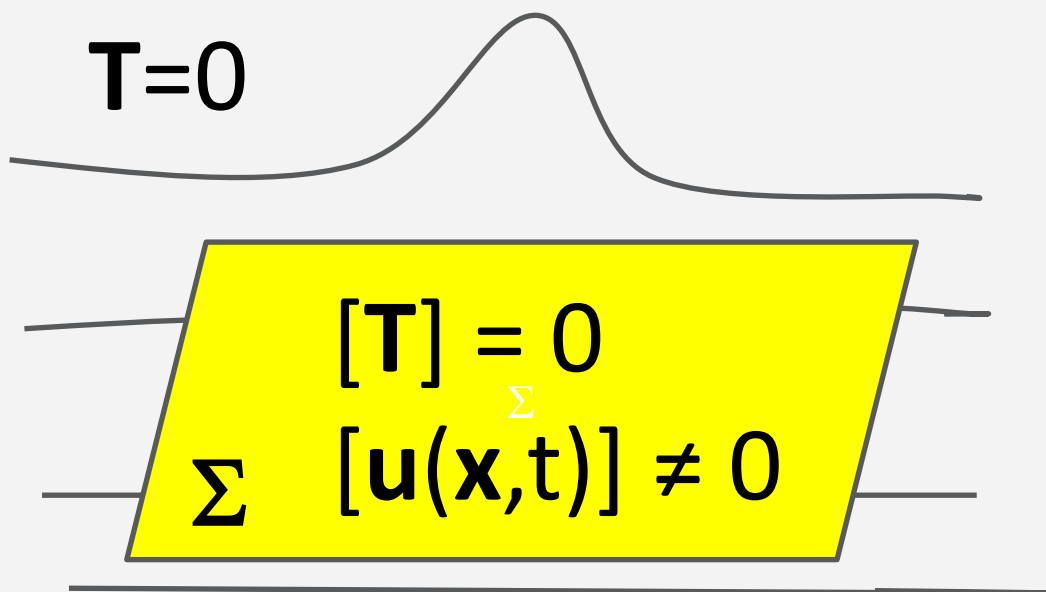
Seismická data informují o časoprostorovém vývoji (smykových) trhlin na zlomech.

Trhliny většinou **pod** zemským povrchem.

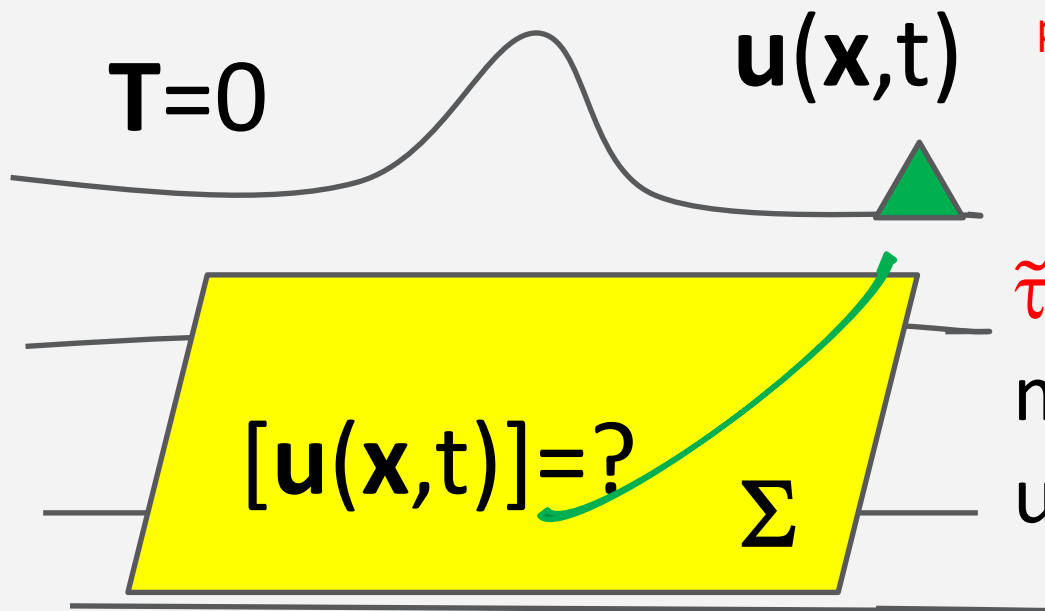
Zde výjimečný případ, trhliny i na povrchu.

Zlom jako okrajová podmínka pro šíření vln (nespojitosť posunutí)

$[u]$ ... trhlina, skluz
{kinematický model
zemětřesného zdroje}

Výzkum kinematiky zlomového procesu (obrácená úloha, od vln ke zdroji)

„Známe“ prostředí $\mathbf{C}$ a vlnové pole $\mathbf{u}$,
počítáme model zdroje (trhliny) $[\mathbf{u}]$.

$$\tau_{ij,j} + \tilde{\tau}_{ij,j} = \rho \ddot{u}_i$$

$$\tilde{\tau}_{ij} = m_{ij} \delta(\Sigma)$$

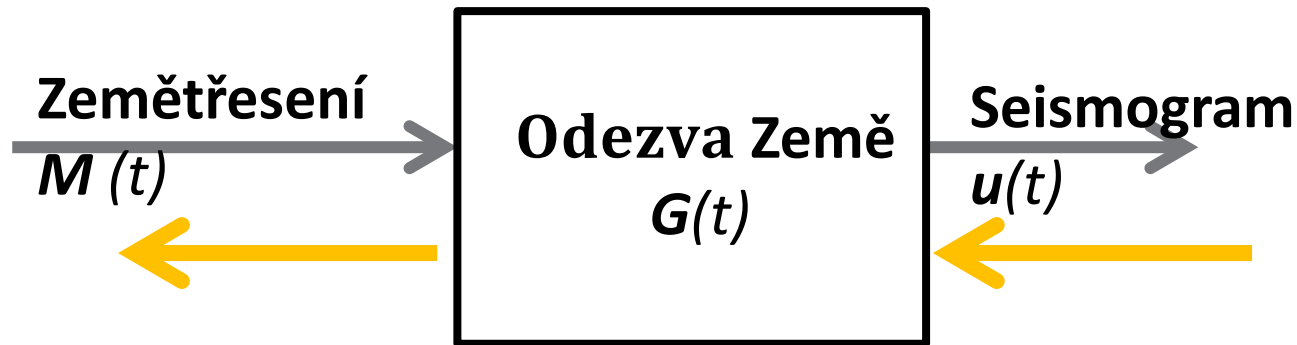
$$m_{ij} = C_{ijkl} [u_k] v_l$$

$$u_i = \int_{\Sigma} m_{pq} * G_{ip,q} d\Sigma$$

$\mathbf{G}$ = Greenův tenzor
 $\mathbf{m}$ = tenzor hustoty
 seismického momentu
 * = konvoluce

→ $[\mathbf{u}(x,t)]$
 {časoprostorový vývoj skluzu
 na zlomové ploše}

Bodová aproximace zemětřesení – momentový tenzor **M**

Posunutí
na povrchu

Odezva
prostředí

Zdroj
vlnění

$$u_i = G_{ip,q} * \left(\int_{\Sigma} m_{pq} d\Sigma \right) = G_{ip,q} * M_{pq}$$

Vlastní čísla tenzoru **M** charakterizují typ porušení.
Většinou čistý smyk, **[u]** v rovině zlomu.

Zemětřesení v lednu r. 2020, Mw 6.8

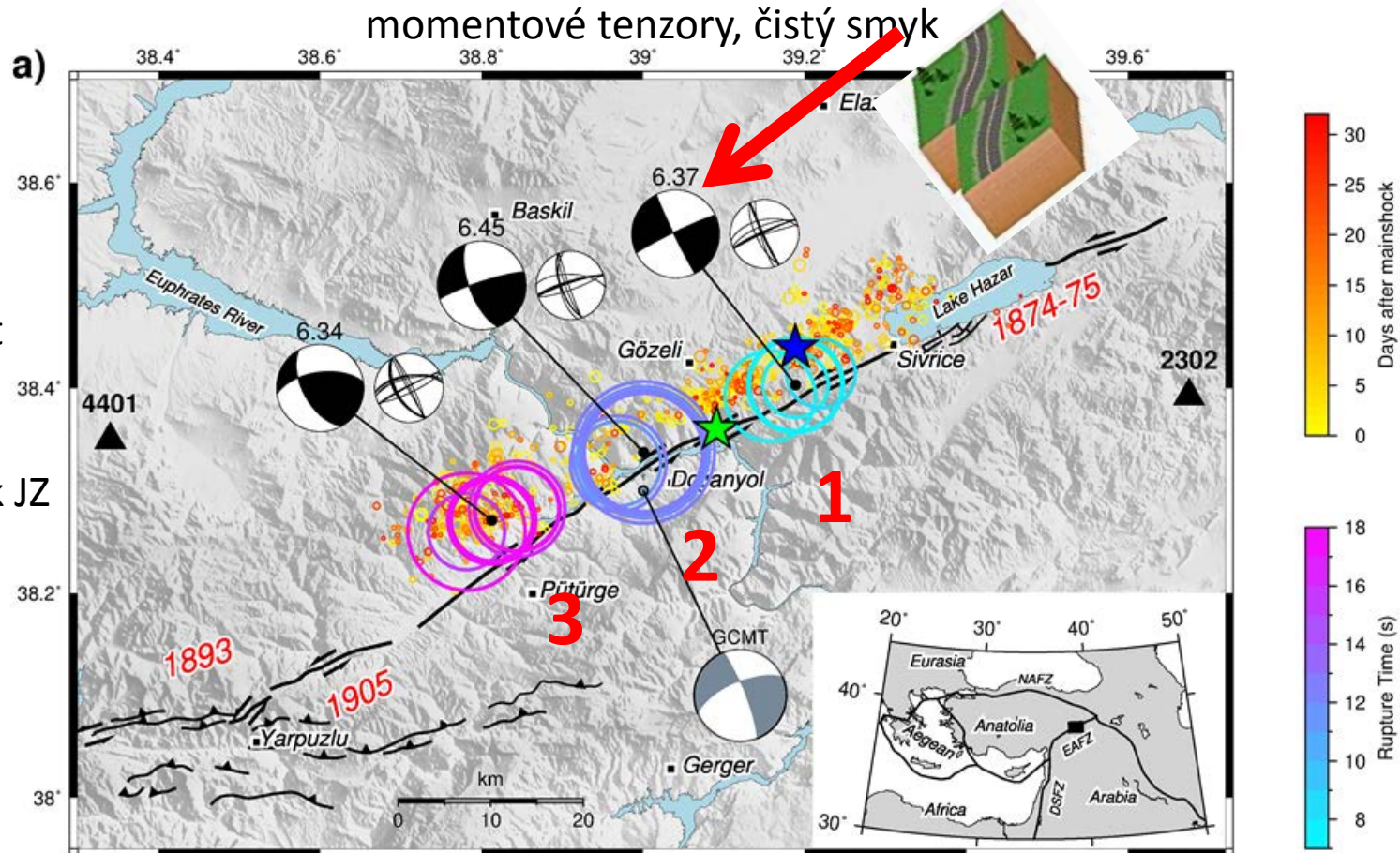
Elazig, Turecko, východo-anatolský zlom

Tři hlavní **epizody** porušení zlomu („strike-slip“), **1-3** a jejich neurčitost

Šíření trhliny po zlomu od SV k JZ

Trvání:
< 20 sekund

Délka :
> 40 km

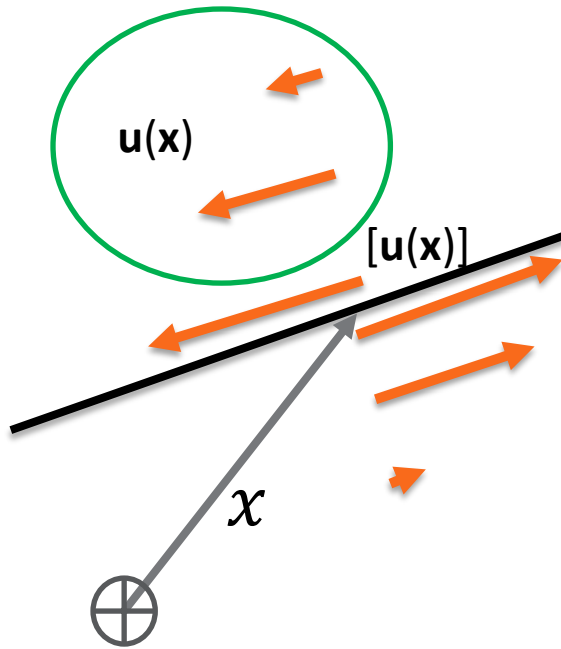
Bohatší informaci o zemětřesení poskytuje kombinace seismických dat s daty družicové geodézie.

GPS měření

InSAR měření

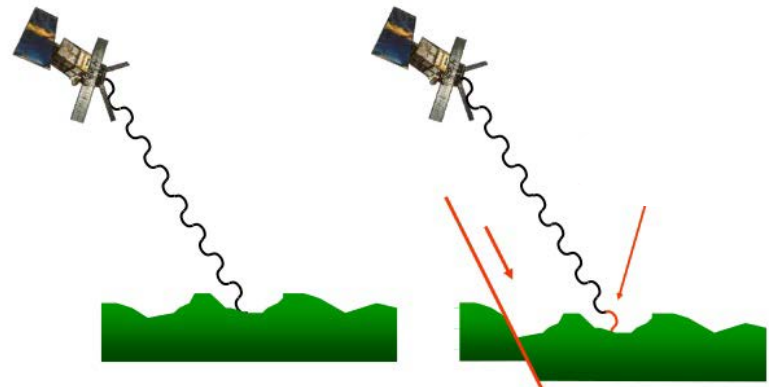
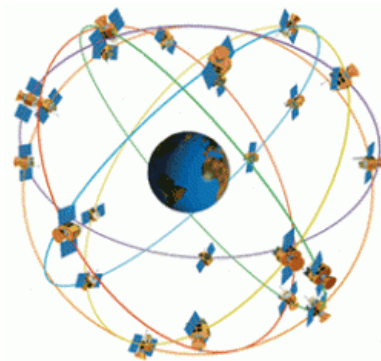
interpretace

Finální posunutí na zlomu $[u(x)]$ (nespojité) a mimo něj $u(x)$ (spojité), při zemětřesení

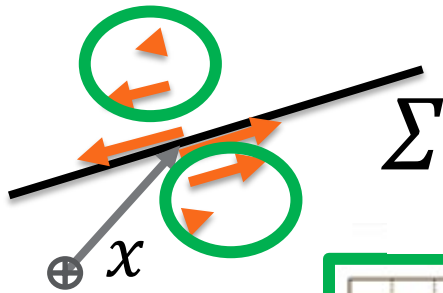

Výsledkem relaxace desek mimo zlom je i **statické (nevratné) posunutí u** .

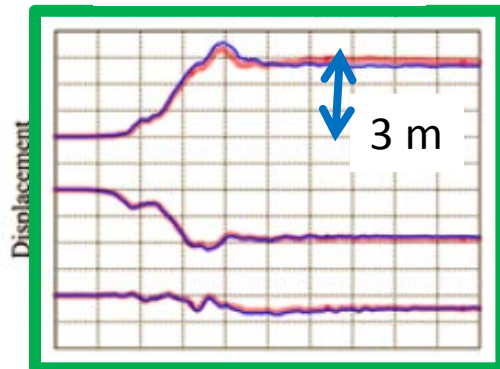
Mimo zlom je toto „**kosesimické posunutí**“ pozorovatelné metodami **družicové geodézie, GPS a InSAR**. V ČR: prof. J. Kostecký

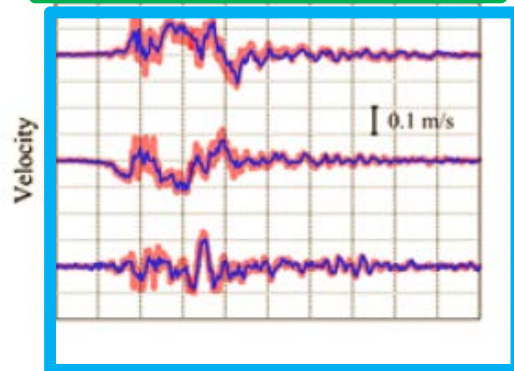
Seismická a GPS data, M9 Tohoku 2011

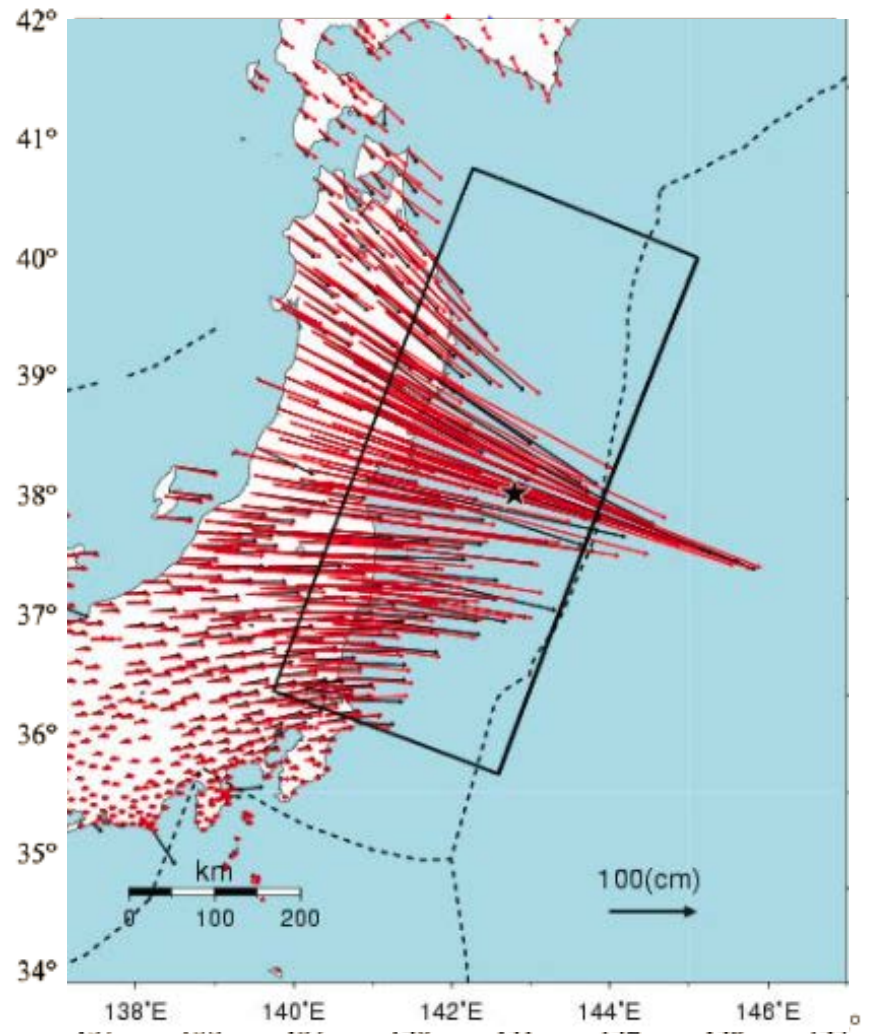
Nevratné
posunutí
mimo zlom,
funkce času

Vratné
posunutí
mimo zlom,
funkce času
(kmity,
seismogramy)

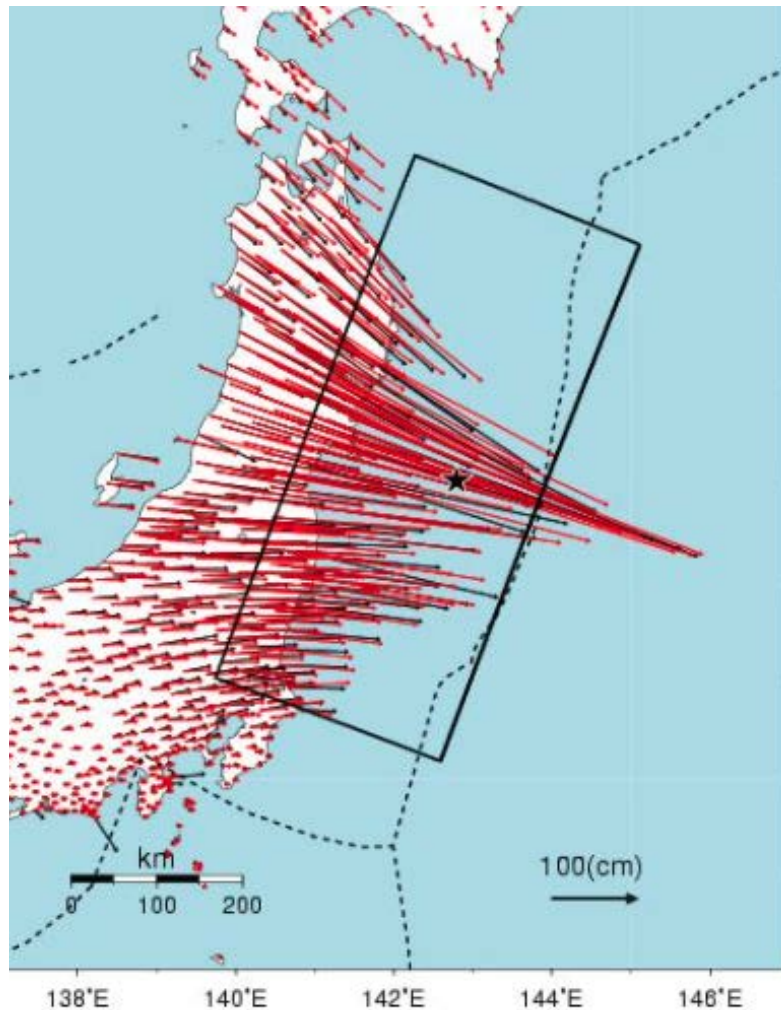

Wang et al., BSSA 2013

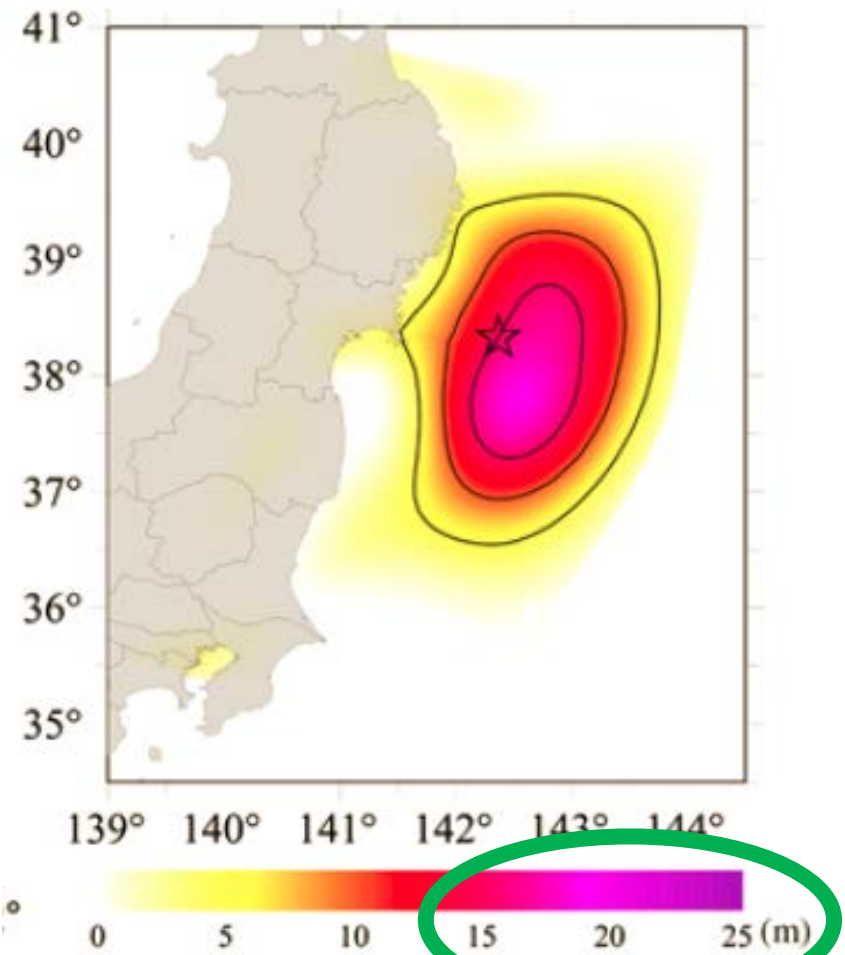

Zemětřesení Tohoku 2011, koseismická posunutí, GPS a interpretace

Finální rozložení trhlin na zlomu

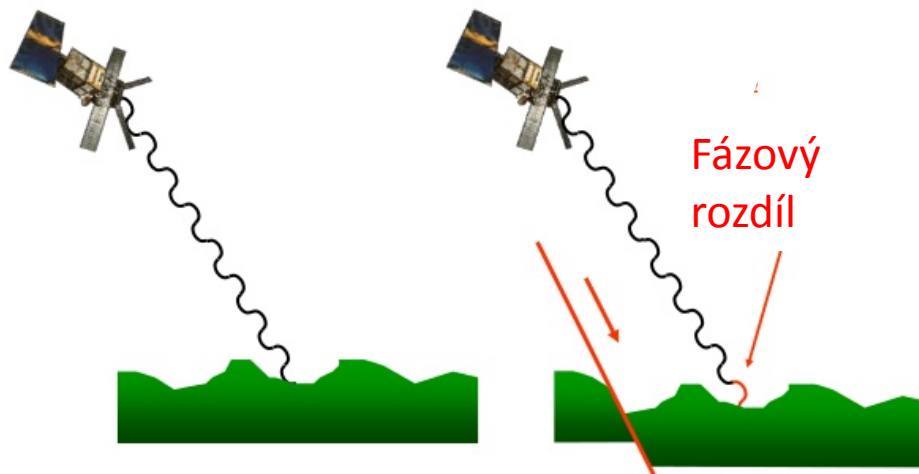

Zemětřesení Tohoku 2011

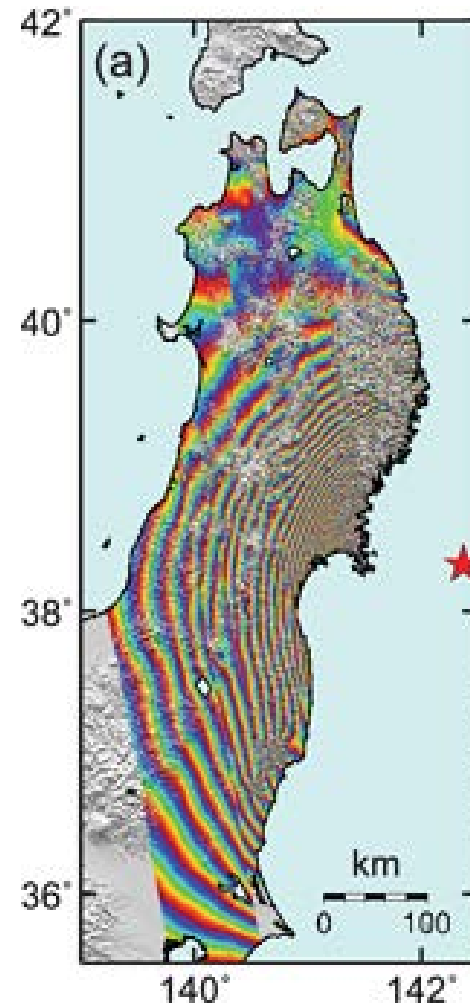
družicová interferometrie (InSAR)

Interferometric Synthetic Aperture Radar

Fázové rozdíly radarových signálů (vysílaných a přijímaných družicí) z přeletů před a po zemětřesením. Detailní pokrytí území.

<https://comet.nerc.ac.uk/earth-observation/insar/how-insar-works/>

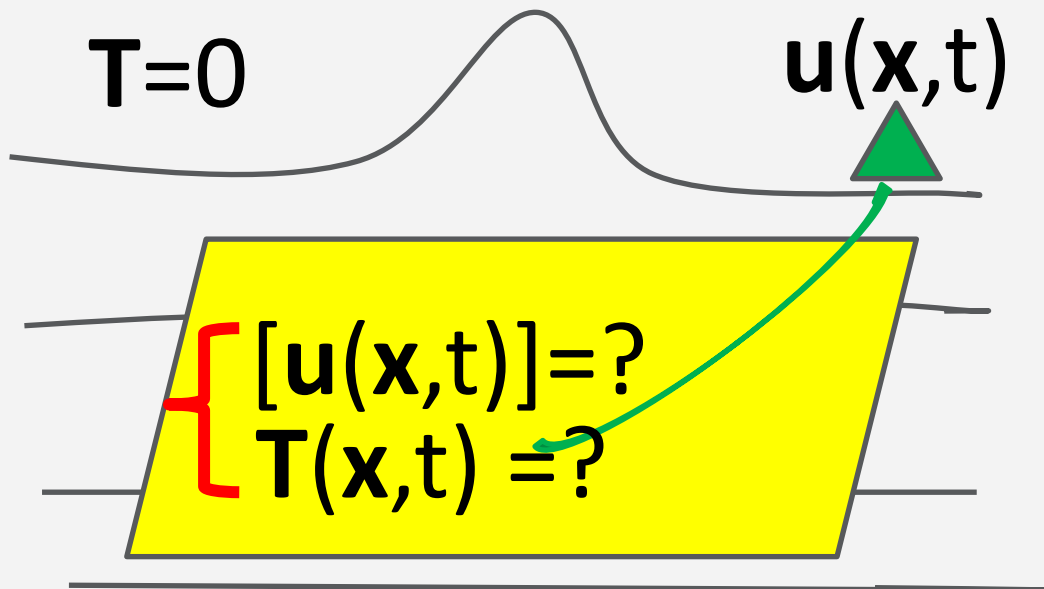
Interferogram:
Fázové rozdíly poskytují relativní posunutí, zde 12 cm na 1 proužek

Feng &
Jónsson

Hlubší fyzikální pohled na zemětřesení poskytují dynamické modely.

střížné napětí a tření na zlomu
konstituční vztah (reologie zlomu)
otevřené problémy, výpočetní nároky

Dynamická úloha, zlom jako plocha se „známým“ zákonem třením

„Známe“ vlny $\mathbf{u}$ a zákon tření $\mathbf{P}$, na zlomu počítáme *současně* trakci $\mathbf{T}$ a trhliny $[\mathbf{u}]$.

$$\tau_{ij,j} = \rho \ddot{u}_i$$

$$T_s < \mathbf{P}([\mathbf{u}(t)], \dots)$$

smyková trakce menší než pevnost (s výjimkou „nukleační zóny“)

$$\mathbf{T} \parallel [\mathbf{u}]$$

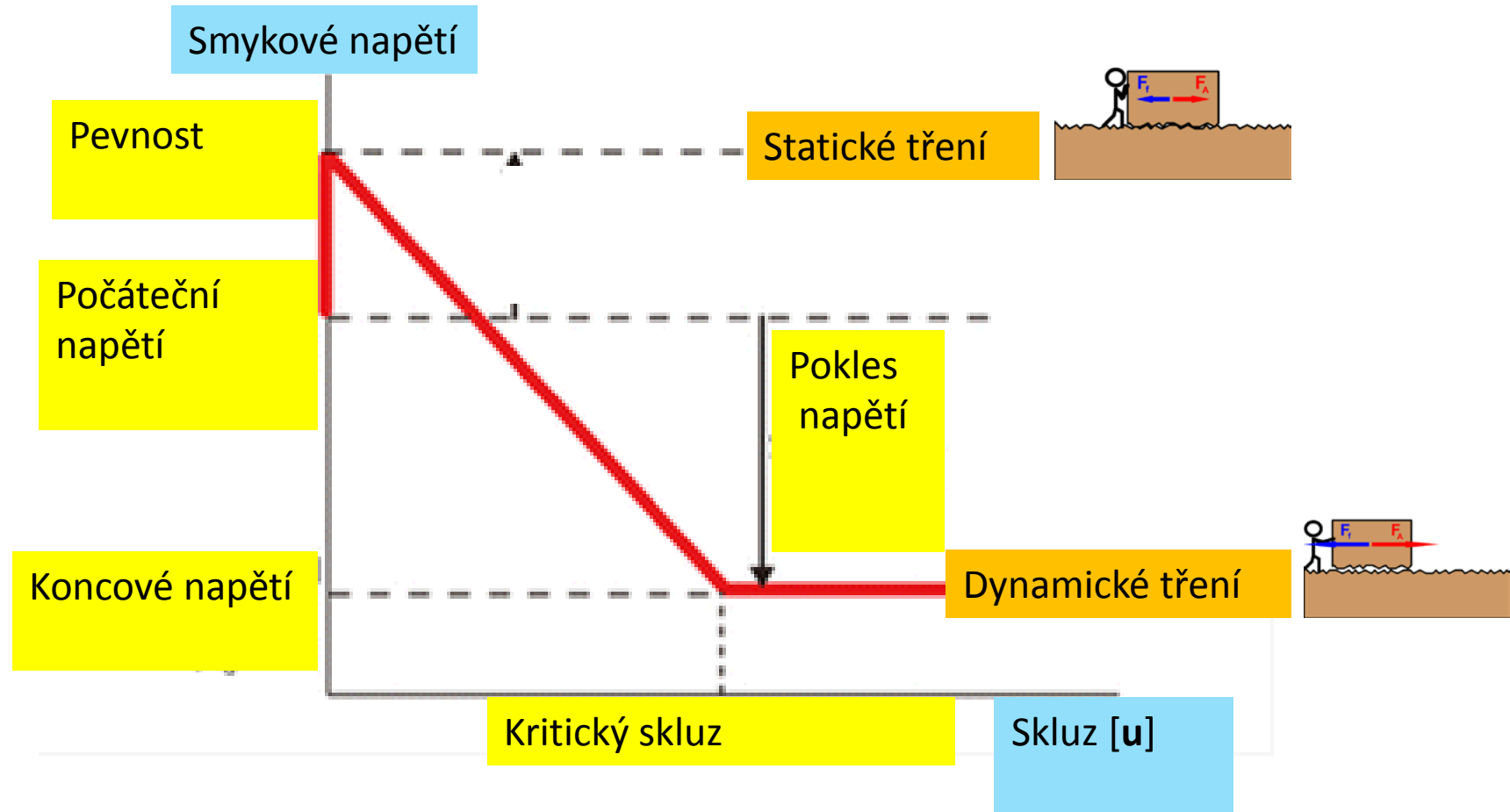
smyková trakce paralelní se kluzem

Rovnice pro $\mathbf{T}$ and $[\mathbf{u}]$ na zlomu se řeší numericky (konečné diference).

Vztah skluzu $[\mathbf{u}]$ a vln $\mathbf{u}$ na povrchu Země pomocí Greenova tenzoru $\mathbf{G}$ jako v kinematické úloze.

Úloha je **nelineární**

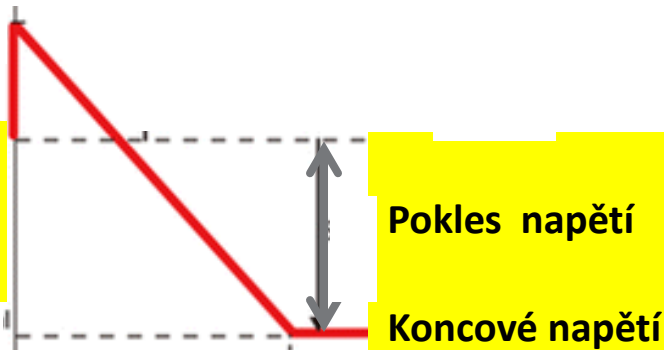
Tření: zlom slábnoucí s rostoucím skluzem („slip-weakening“)

Elazig, Turecko 2020, **obrácená** dynamická úloha. MFF UK – doc. F. Gallovič

Pevnost

Počáteční
napětí

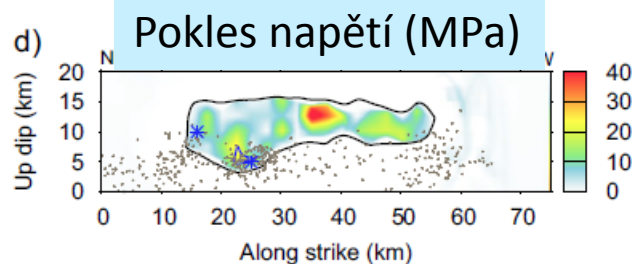
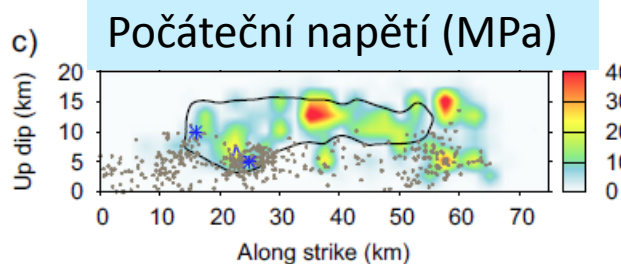
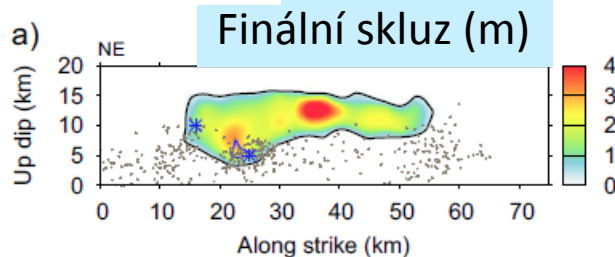
Pokles napětí

Koncové napětí

Ze seismogramů se počítá současně
smykové napětí i skluz.

(zjistí se plošné rozložení parametrů
předpokládaného modelu tření, např.
počáteční napětí, pokles napětí,
lomová energie, atd.)

[Gallovic etal CommsEnv2020.pdf](#)

Metody typu Monte Carlo
Hustota pravděpodobnosti (Bayes)
Výpočetní nároky, grafické karty (GPU)

Jaderné testy, nebo jevy vyvolané
injektáží kapalin poskytují informace o
nesmykových procesech porušení.

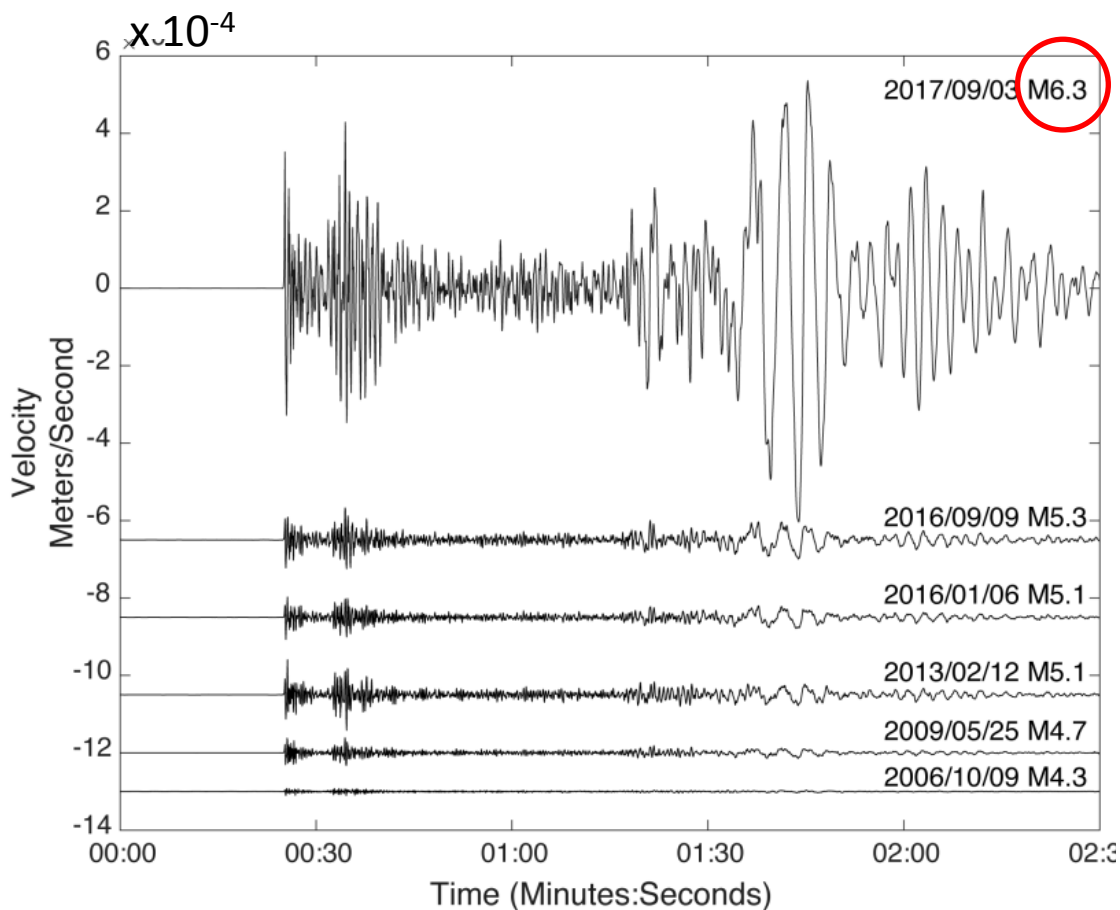
KLDR, jaderný test 2017

Čína, solné doly

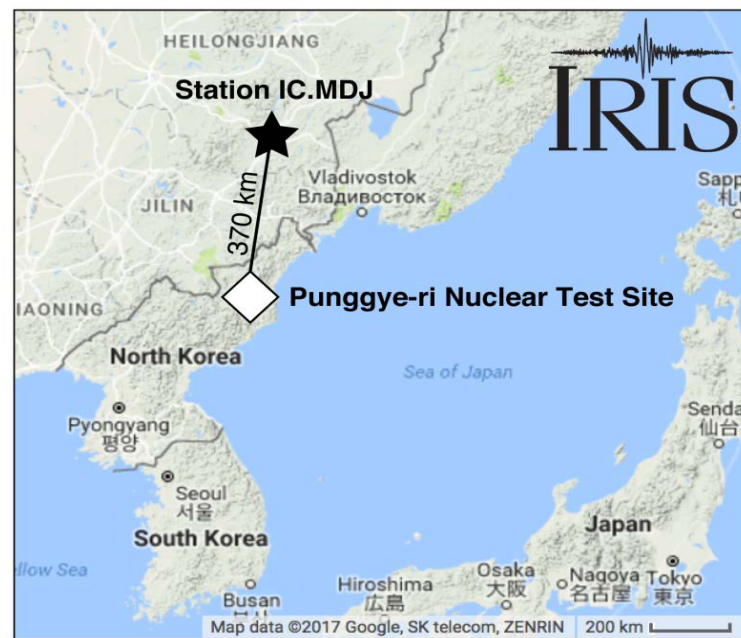
Seismické jevy vyvolané lidskou činností

Dosud největší severokorejský test

3. září 2017

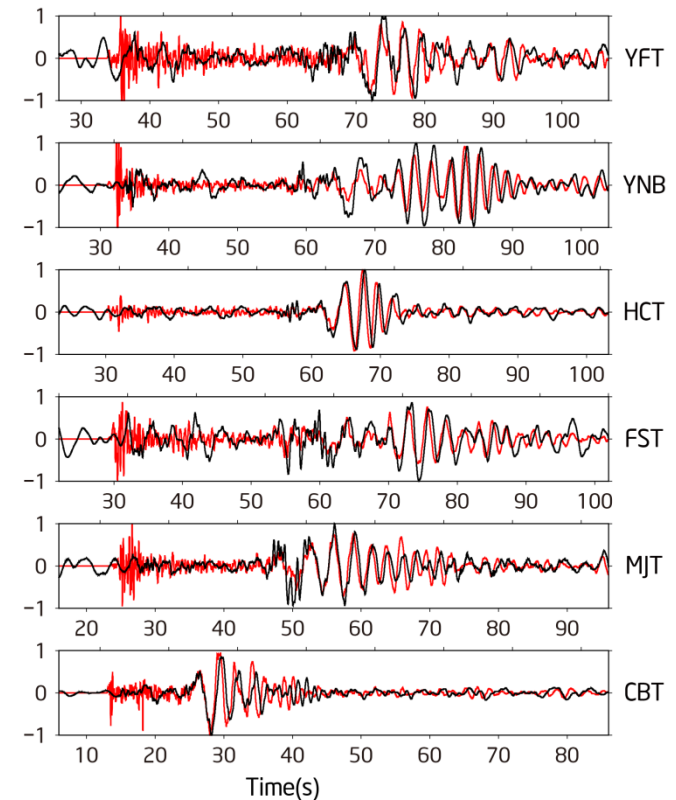
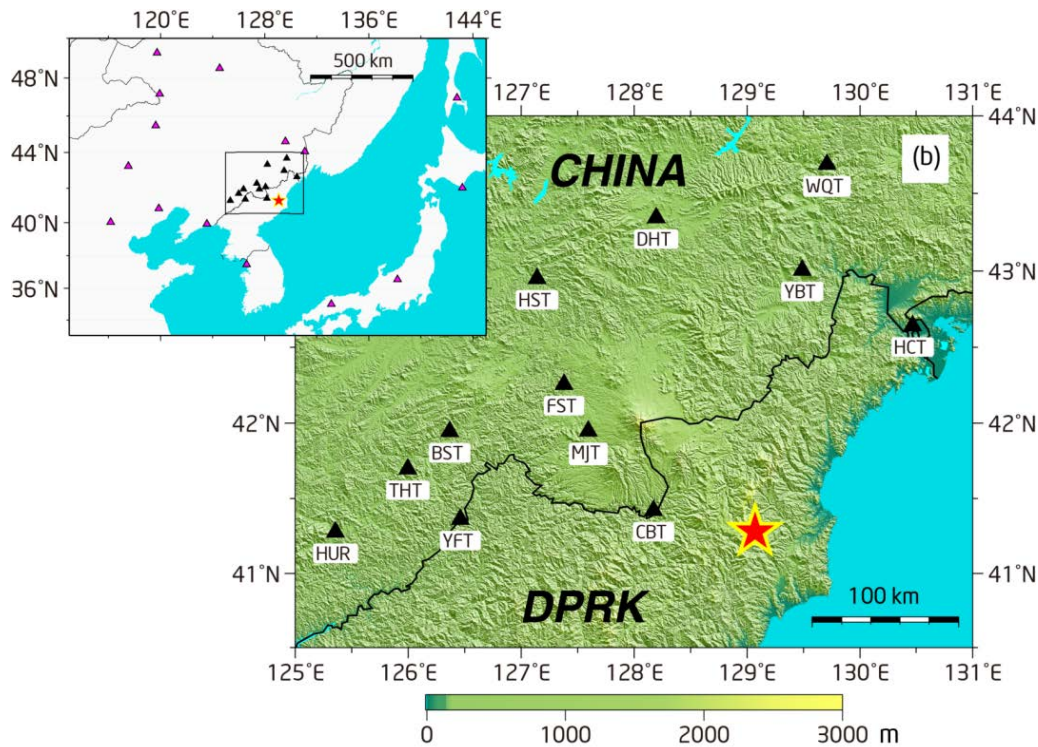

← Seismické účinky jako středně silné zemětřesení

Test prokázal explozi a následný kolaps vytvořené dutiny (po 8 minutách)

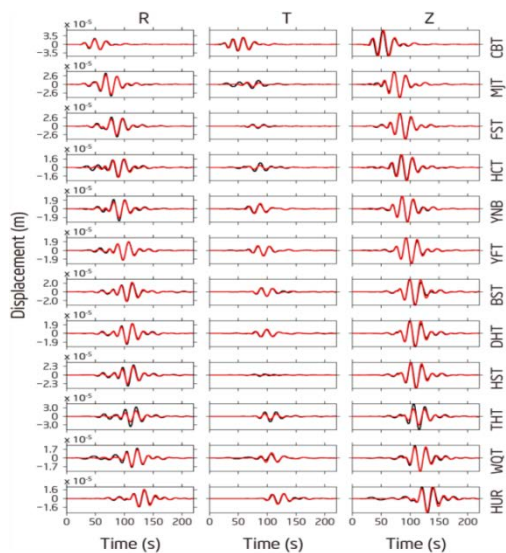
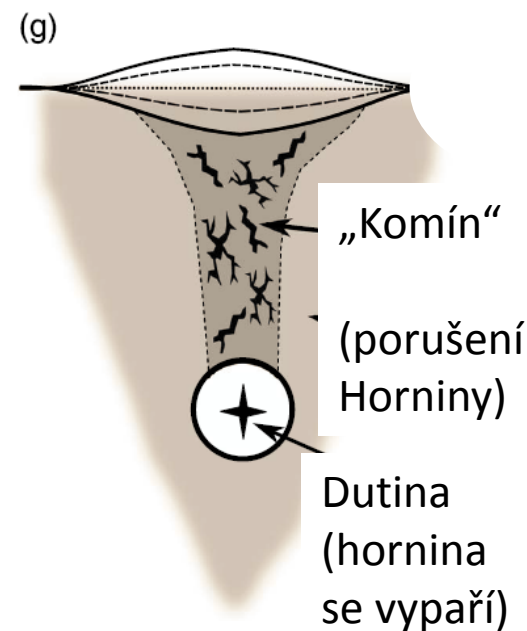
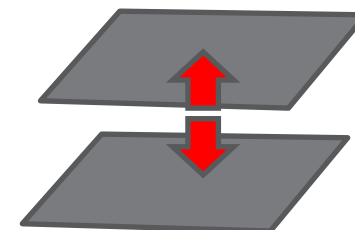
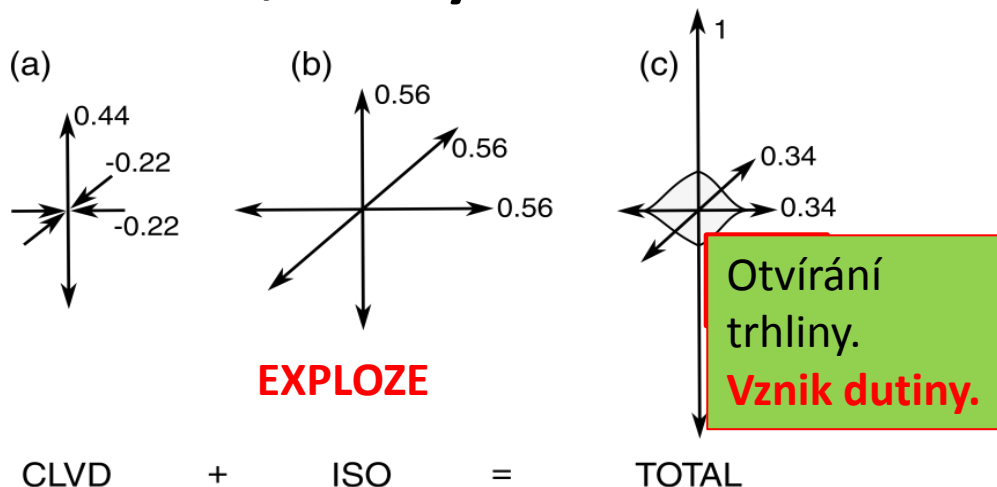

Liu J, Li L., Zahradník J, Sokos E, Liu C., Tian X. (2018):

North Korea's 2017 test and its nontectonic aftershock. *Geophys Res Lett* 45.

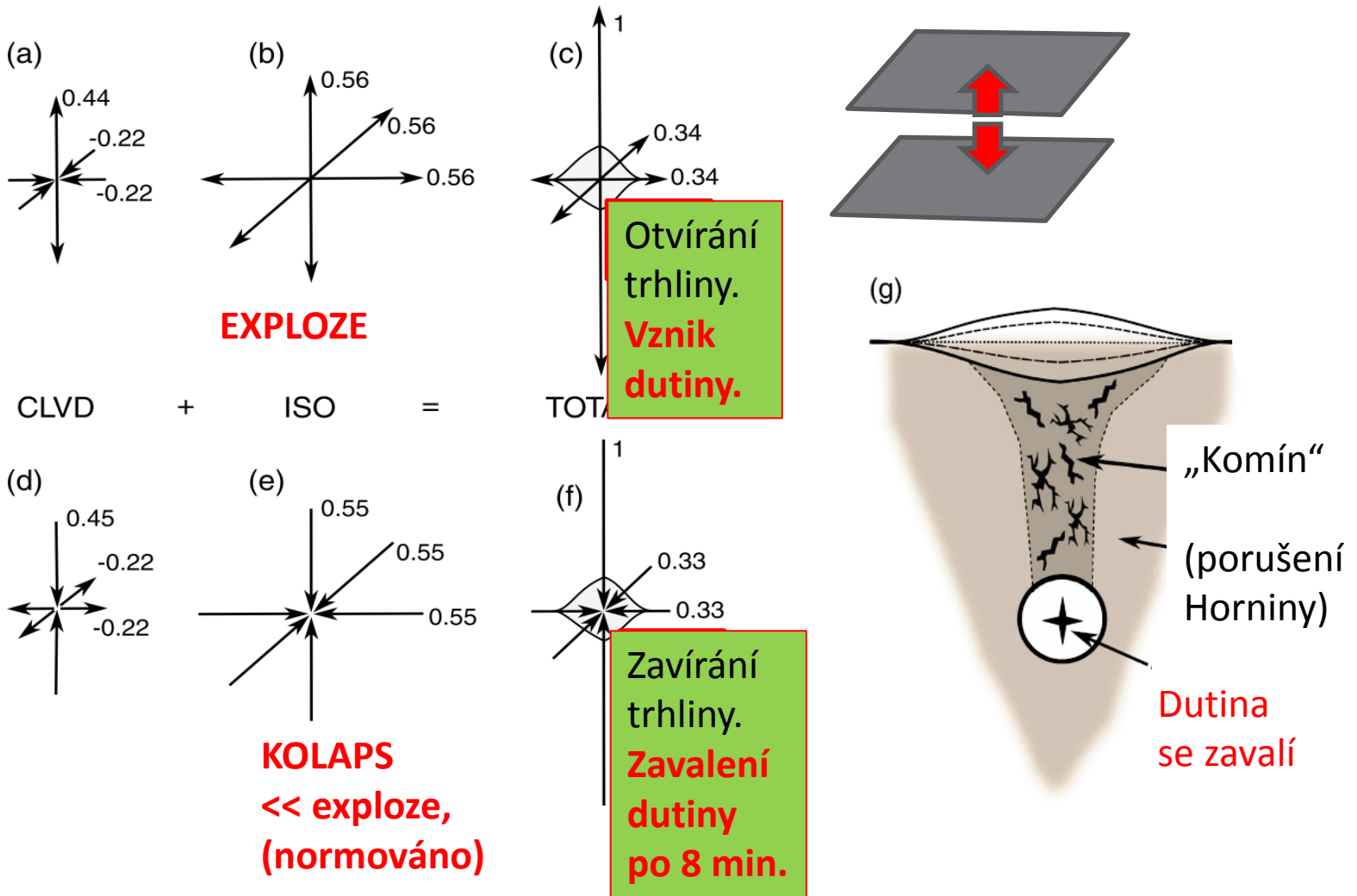
Zrcadlová symetrie (normovaných) seismogramů obou etap jaderného testu

Dešifrování informace z momentového tenzoru, smyková část zanedbatelná

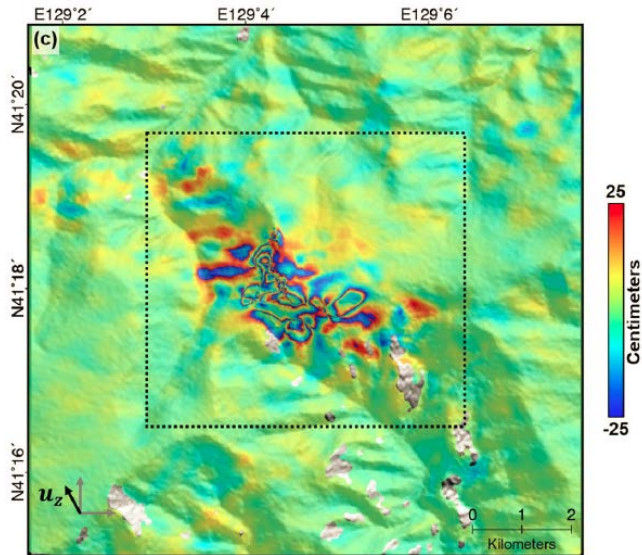
Příklad shody měření (černě) a výpočtu (červeně) pro optimální model

Dešifrování informace z momentového tenzoru

Model vysvětluje zrcadlovou symetrii seismogramů obou etap

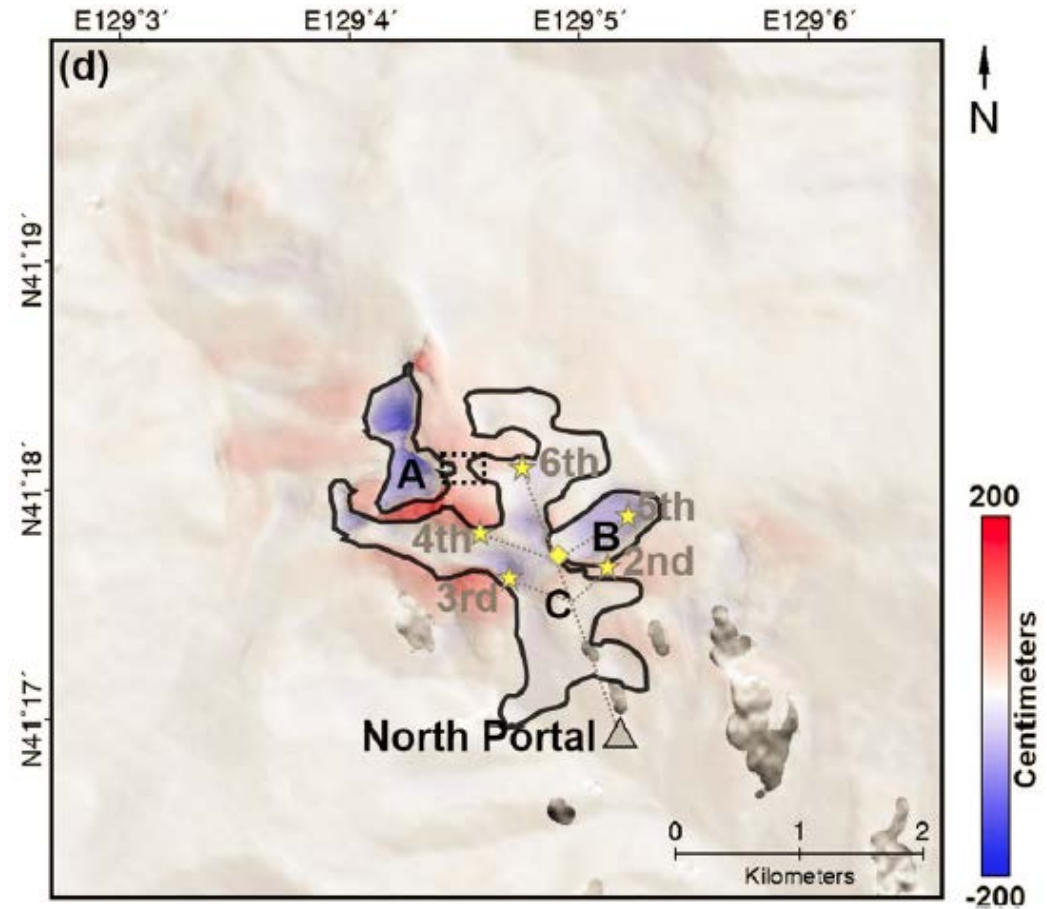
Projevy exploze a kolapsu z InSAR

Vertikální posunutí:

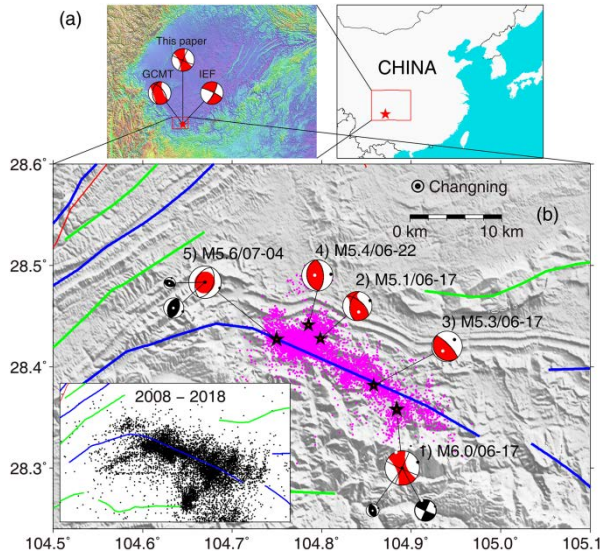
Výzdvih (exploze) cca 2 m

Pokles (kolaps) cca 70 cm

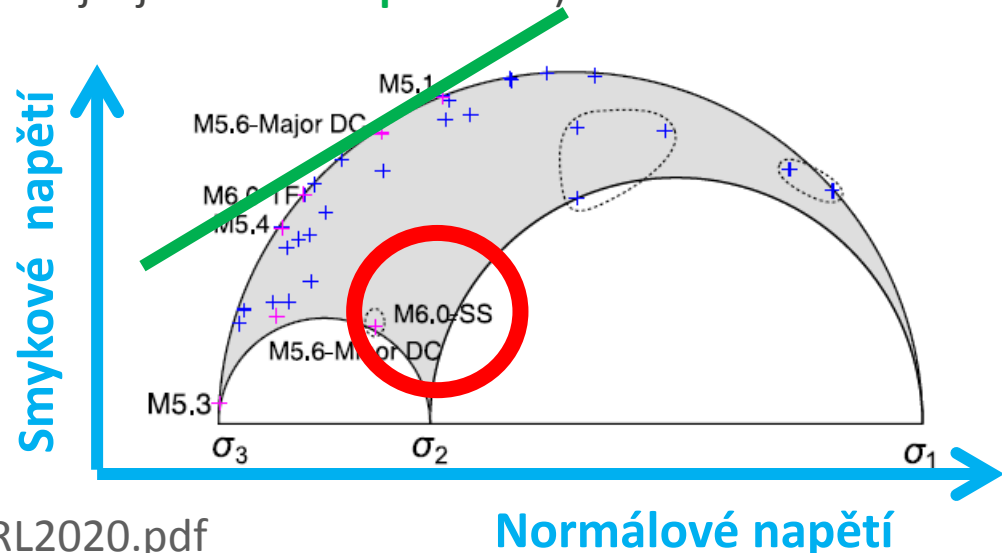
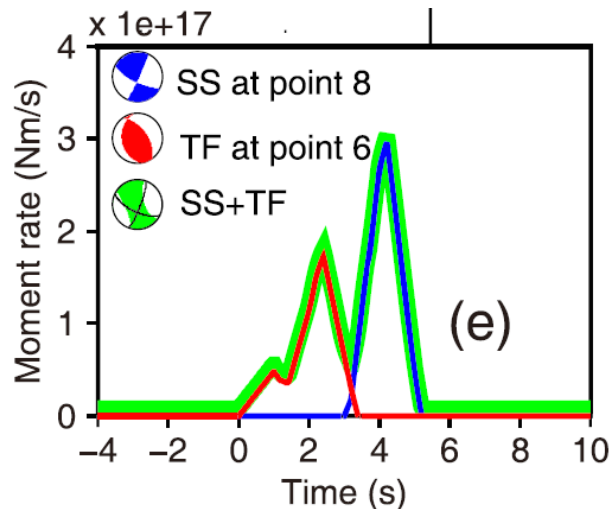
Baek et al.

Zemětřesení Mw 5.7, 2019, v Sečuánské pánvi

Silná nesmyková složka je jen zdánlivá.
Odhalení dvojice téměř současně praskajících
smykových zlomů.
Jeden z nich (SS) v dané oblasti **dosud neznámý**.

Zlom SS byl patrně **aktivován dlouhodobou
injektáží kapalin v hlubinných solných dolech**
(která snižuje efektivní normálové napětí a
přibližuje jev k **obálce porušení**)

Další seismické jevy vyvolané lidskou činností, narušení přirozeného napětí v Zemi

Důlní otřesy

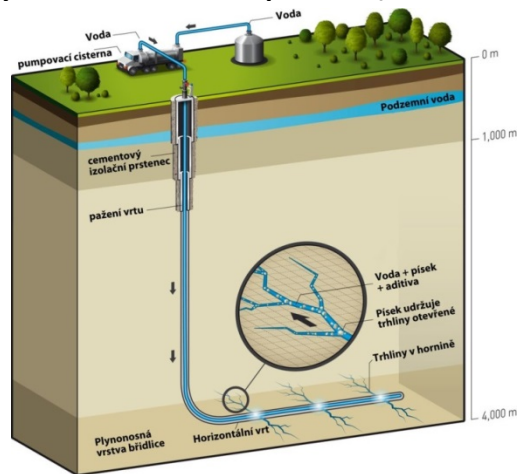
Sesuvy v dolech

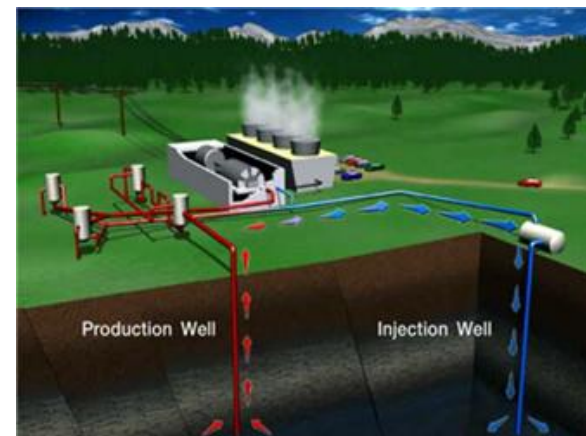
Velká přehrady

Hydraulické štěpení (břidlicový plyn)

Vrty pro geotermální elektrárny

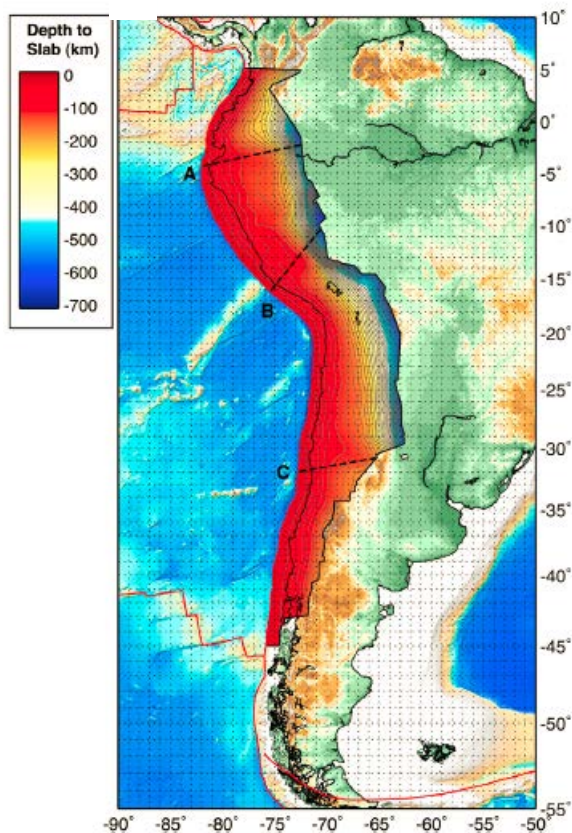

T. Buchta

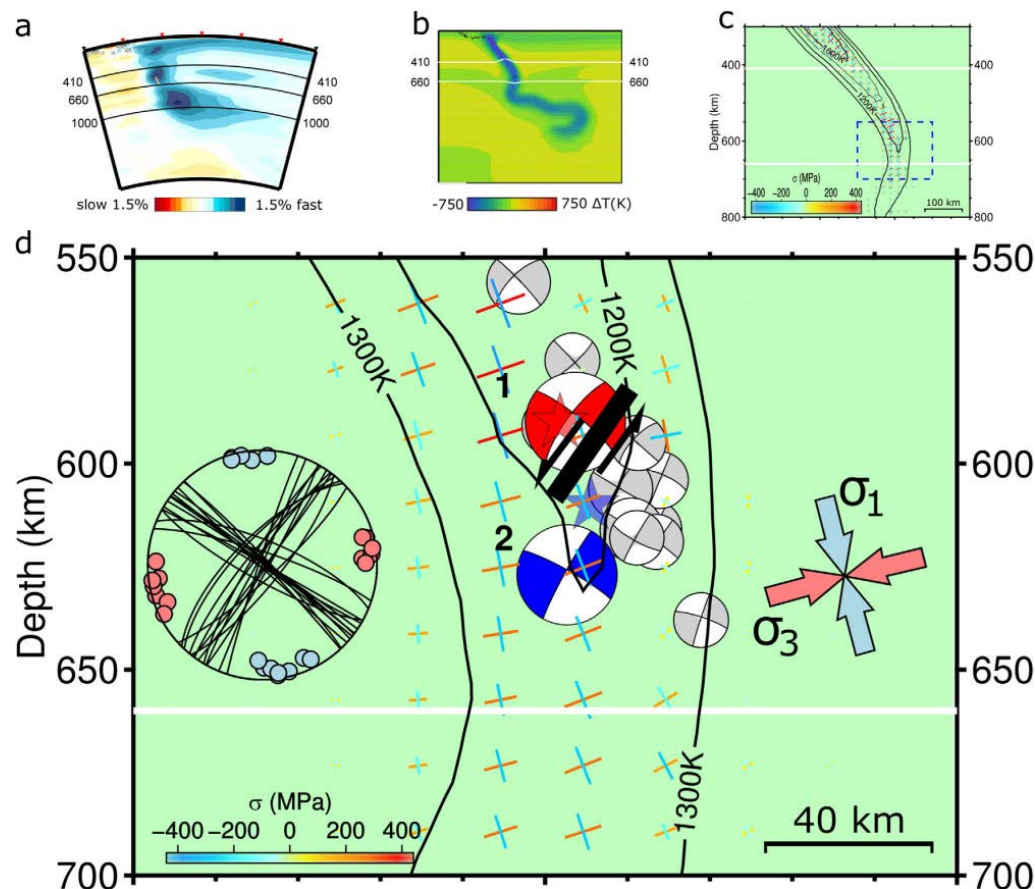
Fyzikální podstata nejhlubších zemětřesení (600 km) je zahalena tajemstvím. Vyžaduje také modelování tečení, P-T podmínek a mineralogie.

Seismologie a geodynamika subdukce
Hypotézy vzniku hlubokých zemětřesení

Zemětřesné „dvojče Mw 7+, Peru-Brazílie 2015: seismické a geodynamické modelování

Slab 1.0, Hayes et al., 2010

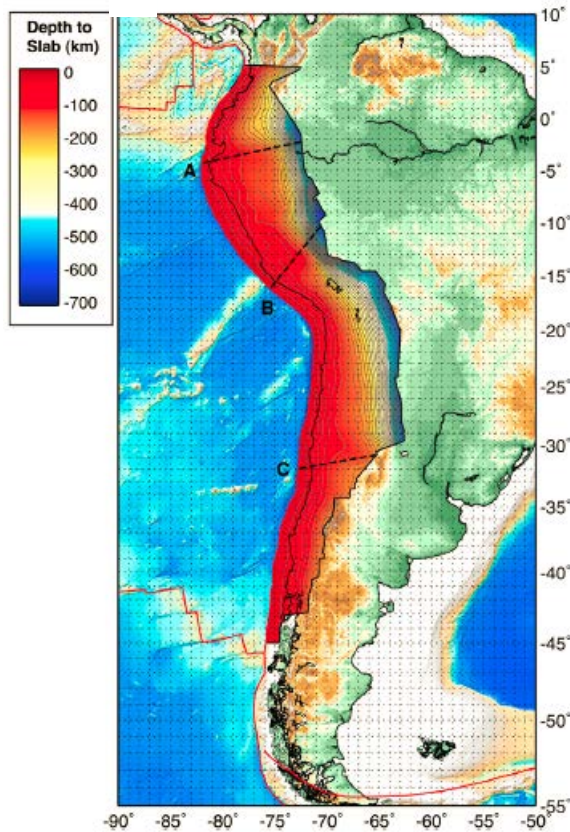
Lom podmíněný fázovými přechody („anti-trhliny“)
Termální smyková nestabilita (kríp, tavení)
Dehydratační zkrhčení (vysokotlaká varianta)

Spolupráce s geodynamiky:
Doc. H. Čížková (MFF UK), C. Bina (USA)

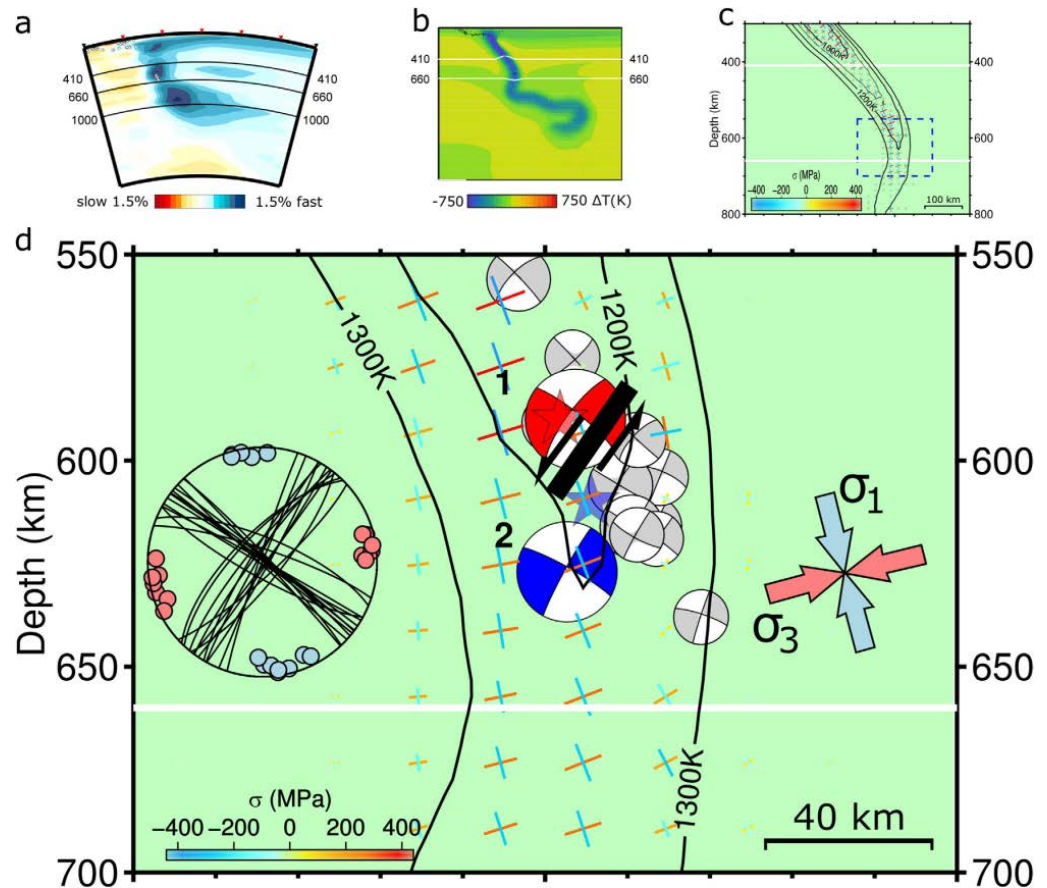
[zahradnik_et al_srep2017.pdf](#)

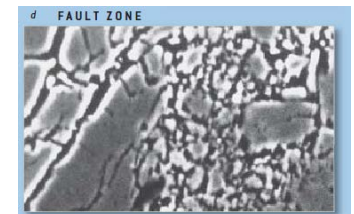
Zemětřesné „dvojče Mw 7+, Peru-Brazílie 2015: seismické a geodynamické modelování

Slab 1.0, Hayes et al., 2010

„Anti-trhliny“ = Čocky vyplněné jemně zrnitou vysoko-hustotní spinelovou fází olivínu se mohou organizovat do obdoby „zlomových“ zón. (H.W. Green II)

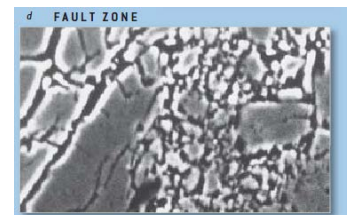

olivín

spinel

„Anti-trhliny“ = Čočky vyplněné jemně zrnitou vysoko-hustotní spinelovou fází olivínu se mohou organizovat do obdoby „zlomových“ zón. (H.W. Green II)

Co se děje na zlomu mezi velkými zemětřeseními?

seismický cyklus

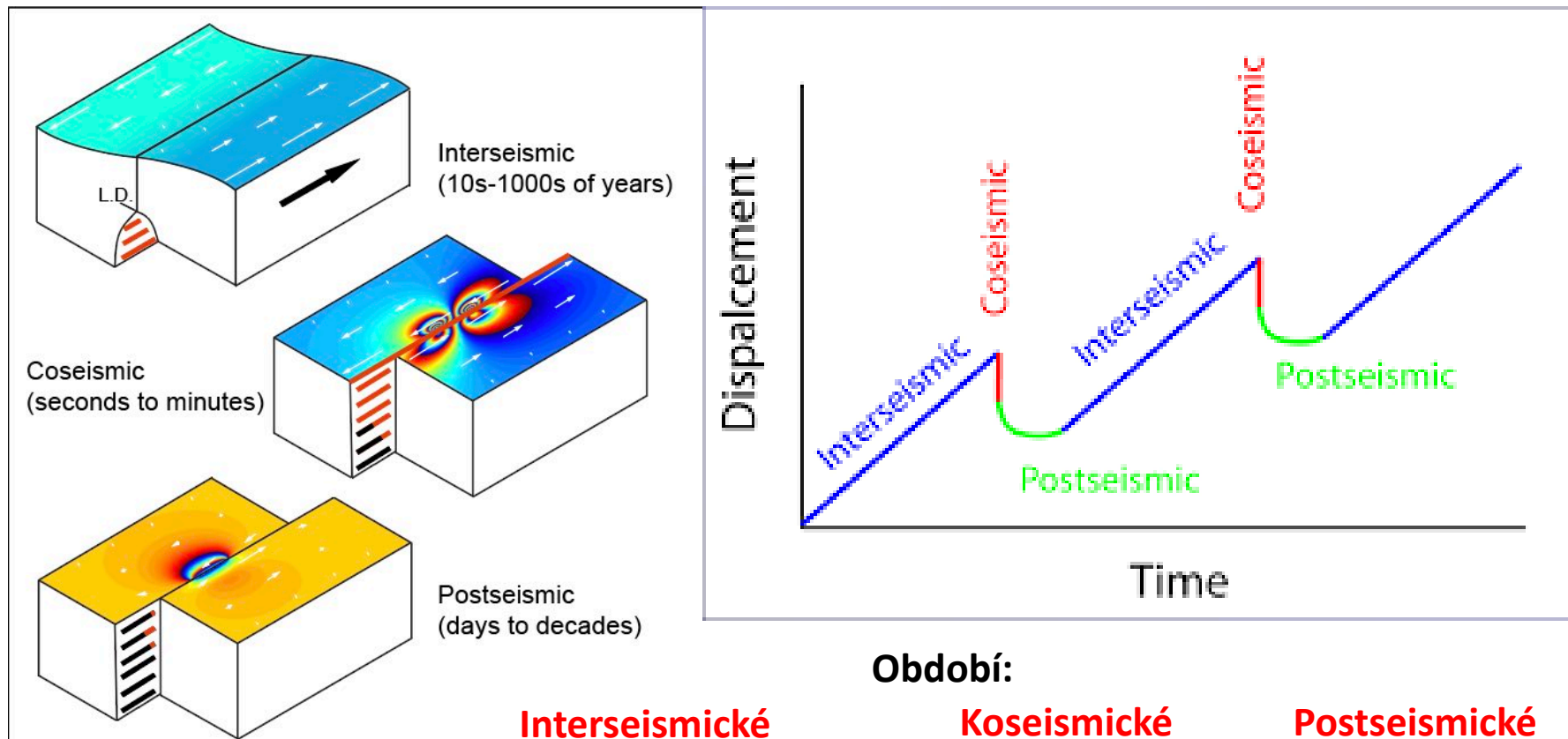
zaklesnutí nebo prokluz (kríp)

geodetická měření povrchová a družicová (GPS a InSAR)

měření pomocí extenzometrů, krípmetrů

modelování - elasticita, viskoelasticita

Seismický „cyklus“

Období:

Interseismické
desítky – stovky let

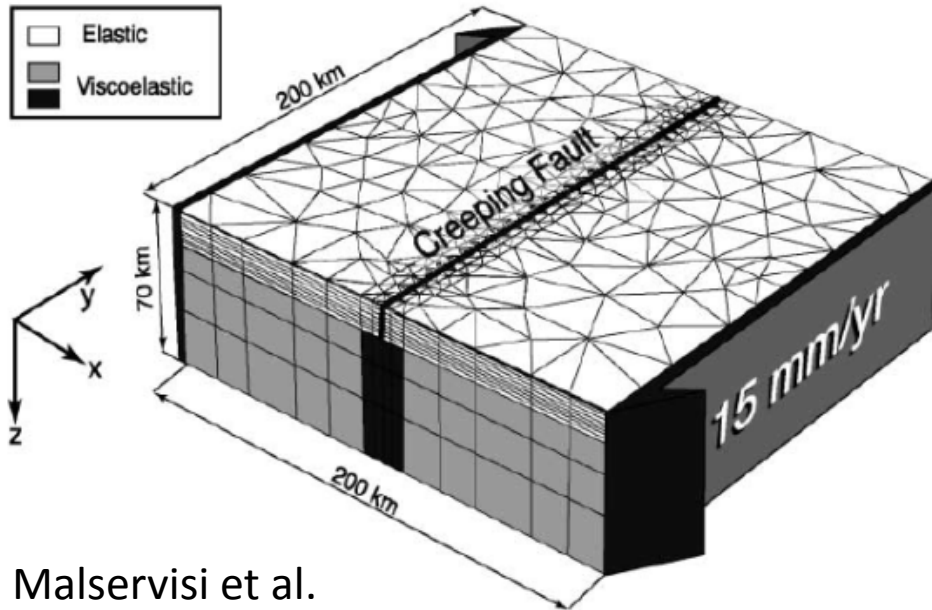
Koseismické
sekundy-minuty

Postseismické
dny-měsíce
(dokluz, dotřesy...)

Další rysy dlouhodobého života zlomu, aseismické pohyby zlomu

- **Pomalá („tichá“) zemětřesení** ... Lokální zaklesnutí zlomu existuje, ale uvolňuje se pomalu, v průběhů hodin, dnů. Nevyzařují se seismické vlny.
- **Kríp (mm/rok)** .... Část zlomu není zaklesnutá, probíhá volný prokluz. Povrchový kríp souvisí se zatěžováním zlomu zdola, viskoelastickou deformací litosféry, která je poháněna deskovým pohybem.

Modelování krípu

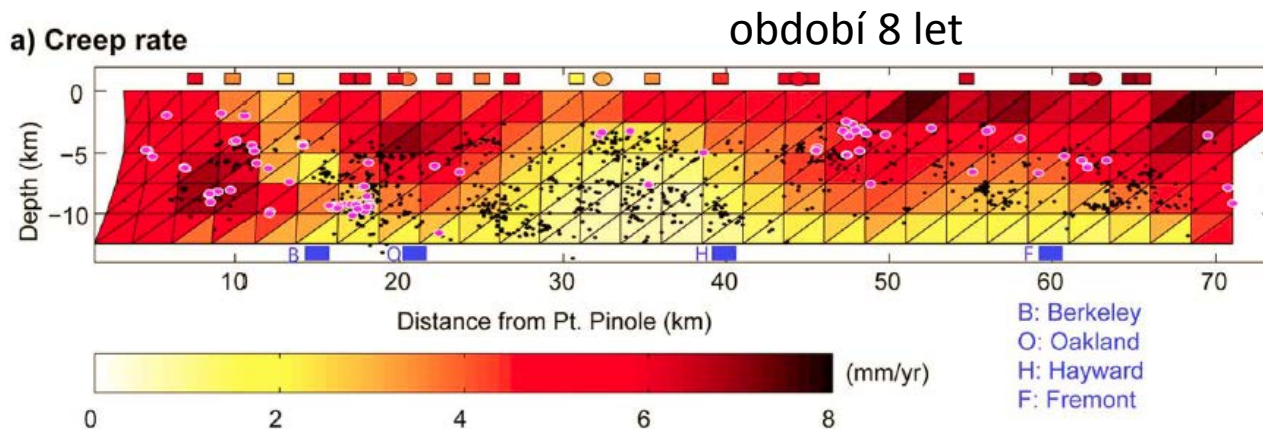

Malservisi et al.

Měříme posunutí na povrchu (GPS, InSAR, extenzometry) a modelujeme prokluz na kontaktu (funkce y , z a času).

Např. elastická vrstva na viskózním podkladu, s okrajovou podmínkou deskového pohybu.

Metoda konečných prvků.

[hayward_creep.mp4](#)

M. Shirzaei & R. Bürgmann

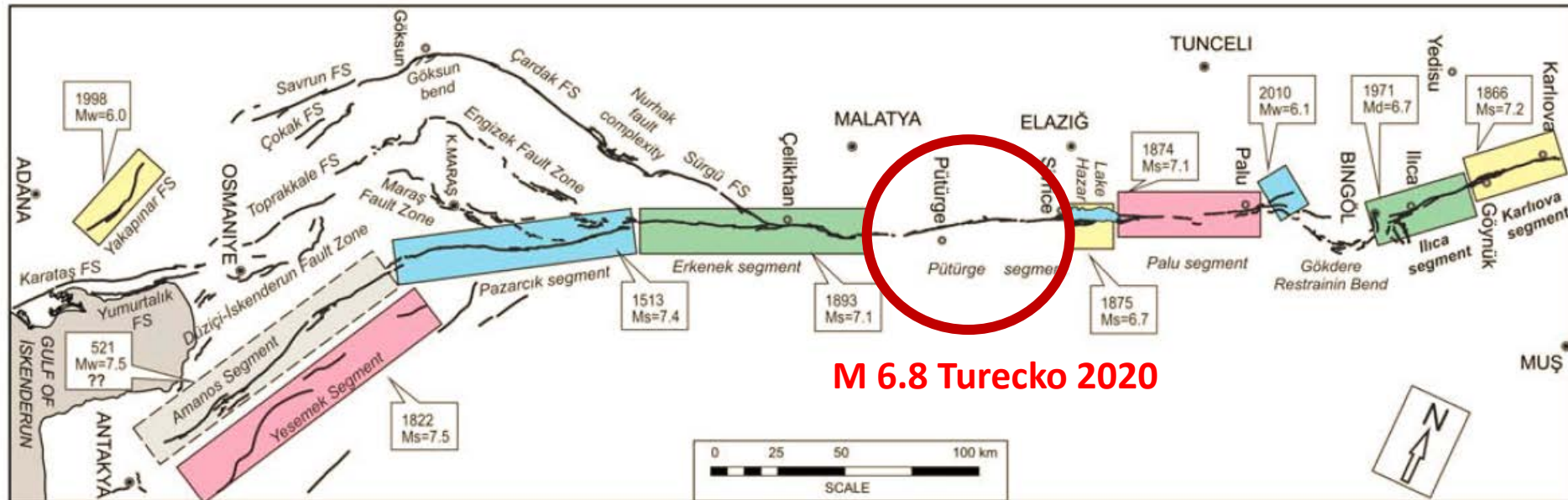
Život zlomů je monitorován a modelován, Turecko, východo-anatolský zlom

Rychlý pohyb, trhlina, zemětřesení

Aseismický pomalý skluz (kríp)

Oblasti které dlouho nepraskly buď kloužou nebo chystají velké z.

(Změříme-li malý kríp, je silná indikace zaklesnutí)

I mělká zemětřesení mohou geneticky
úzce souviset s hlubinnými procesy.
Například zemětřesení v případě
některých sopek.

souvislost se subdukcí

souvislost s magmatickými procesy

tečení, termodynamika, chemické procesy

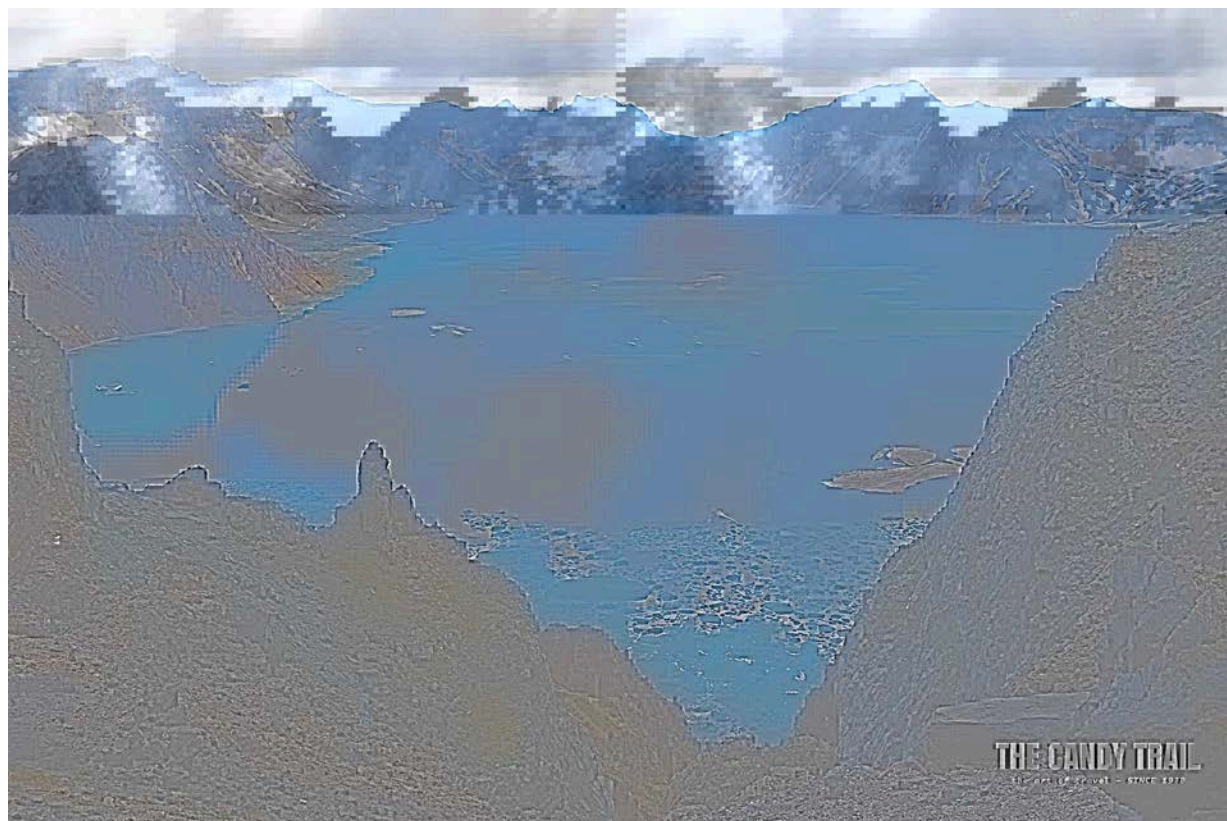

Changbaishan, Mt. Paektu

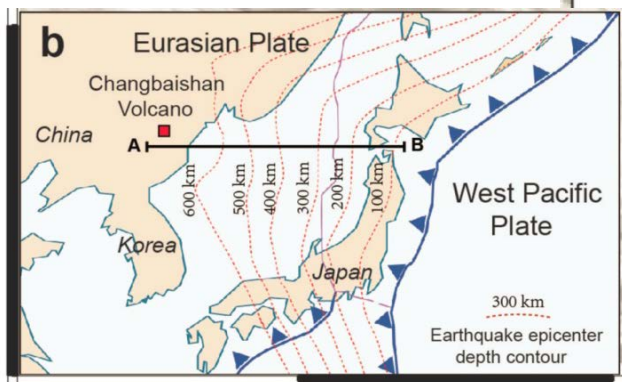
R. 946 jedna z největších erupcí za 5000 let

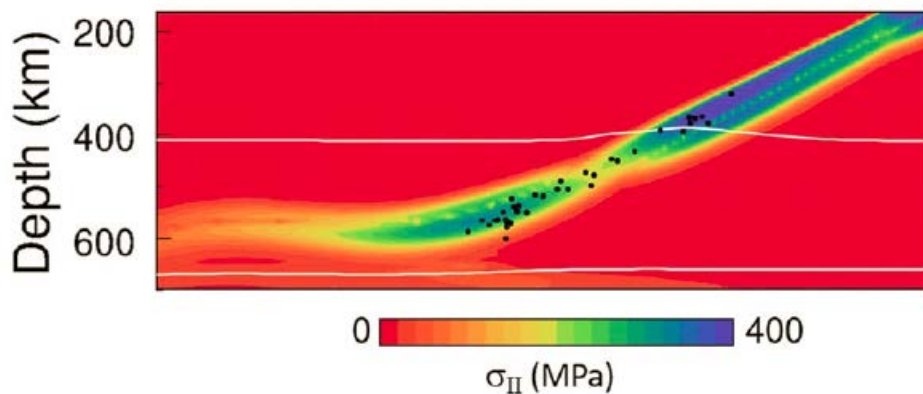
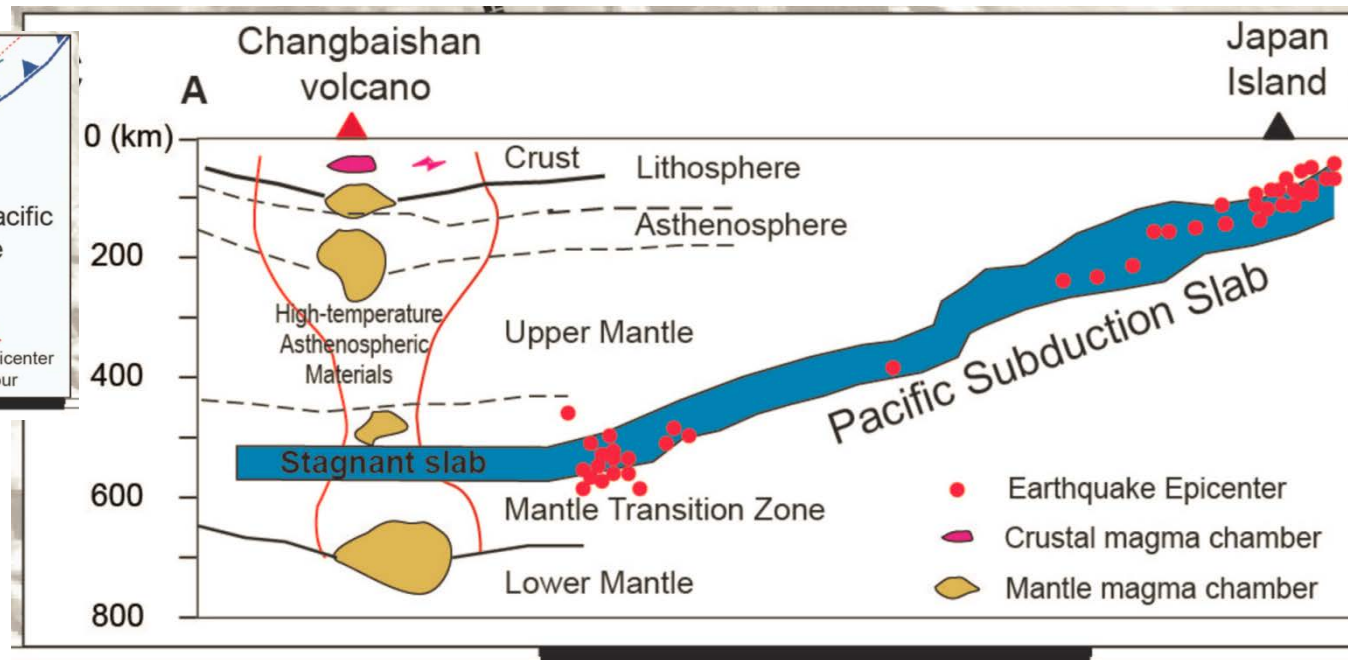
„Millenium eruption“

Changbaishan a subdukce, daleko od japonských sopek

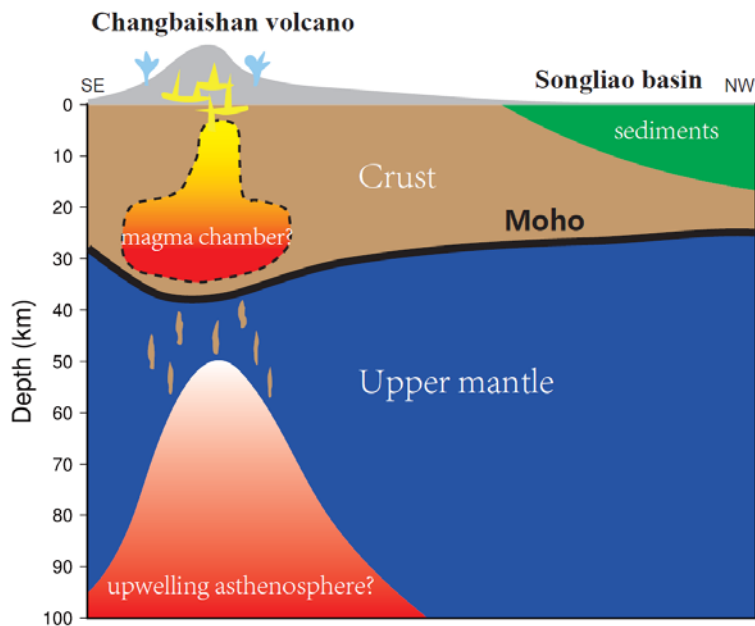

Xu et al.

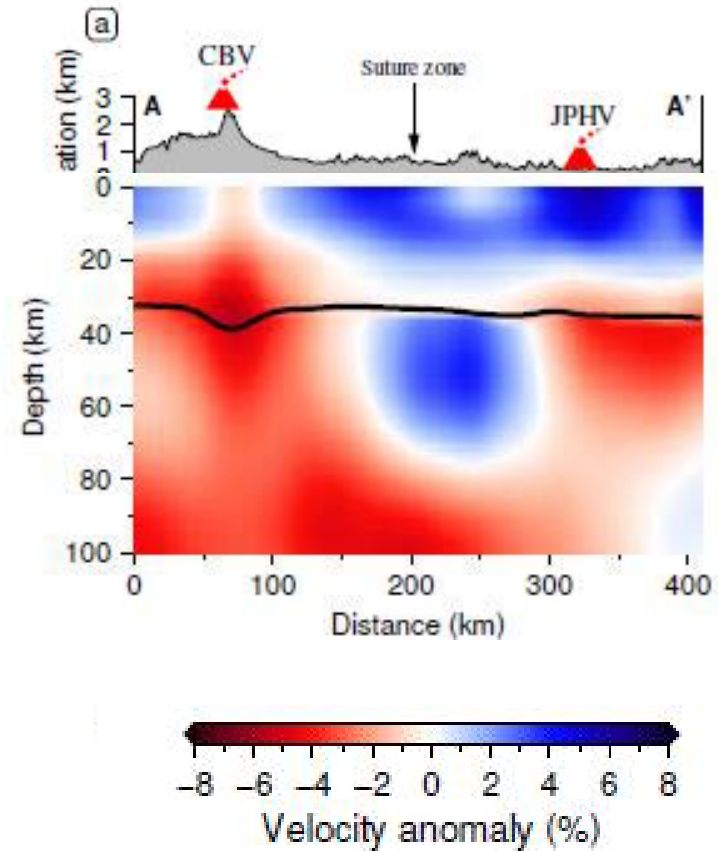
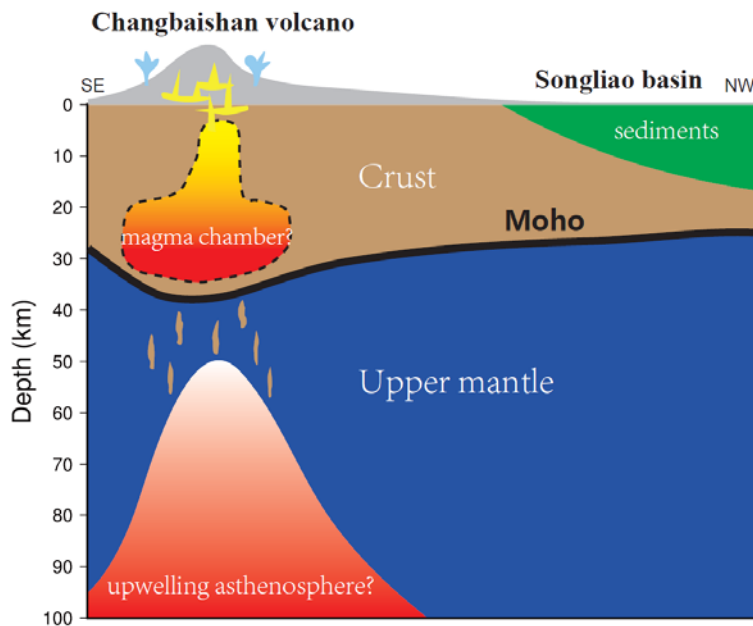

Na MFF UK: doc. H. Čížková
Cizkova_et al_SciRep2020.pdf

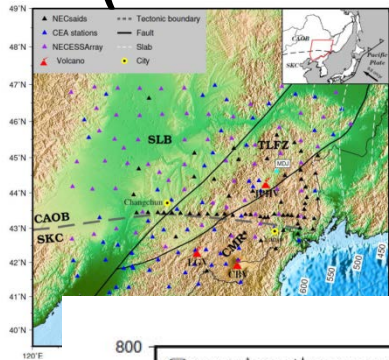
Koncept souvislosti hlubinného a mělkého procesu

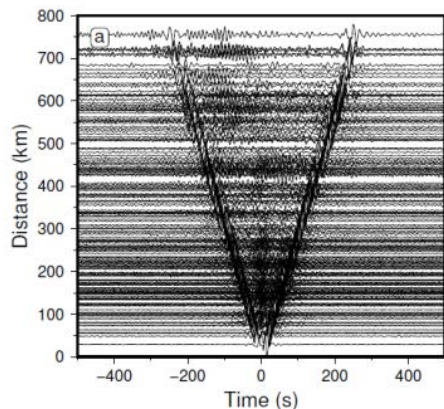
Koncept a skutečnost (tomografie ze seismického šumu)

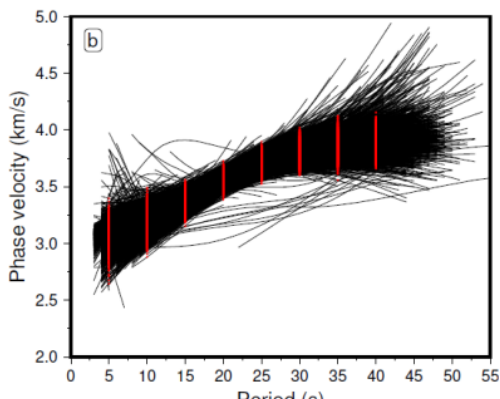
Tomografie ze seismického šumu (strukturní informace získaná bez zemětřesení)

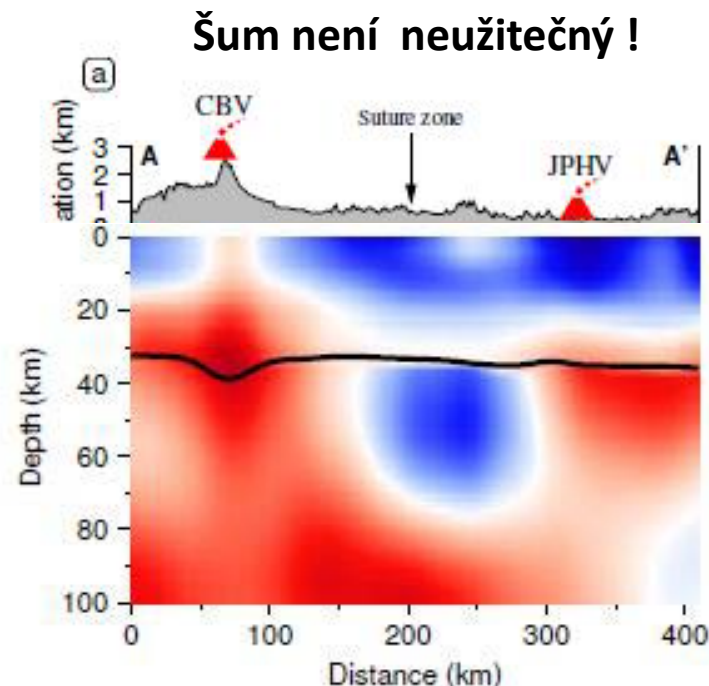
Hustá síť stanic

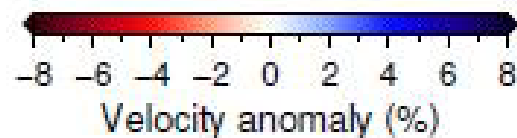
Korelace šumu
na dvojicích
stanic

Disperzní
křivky

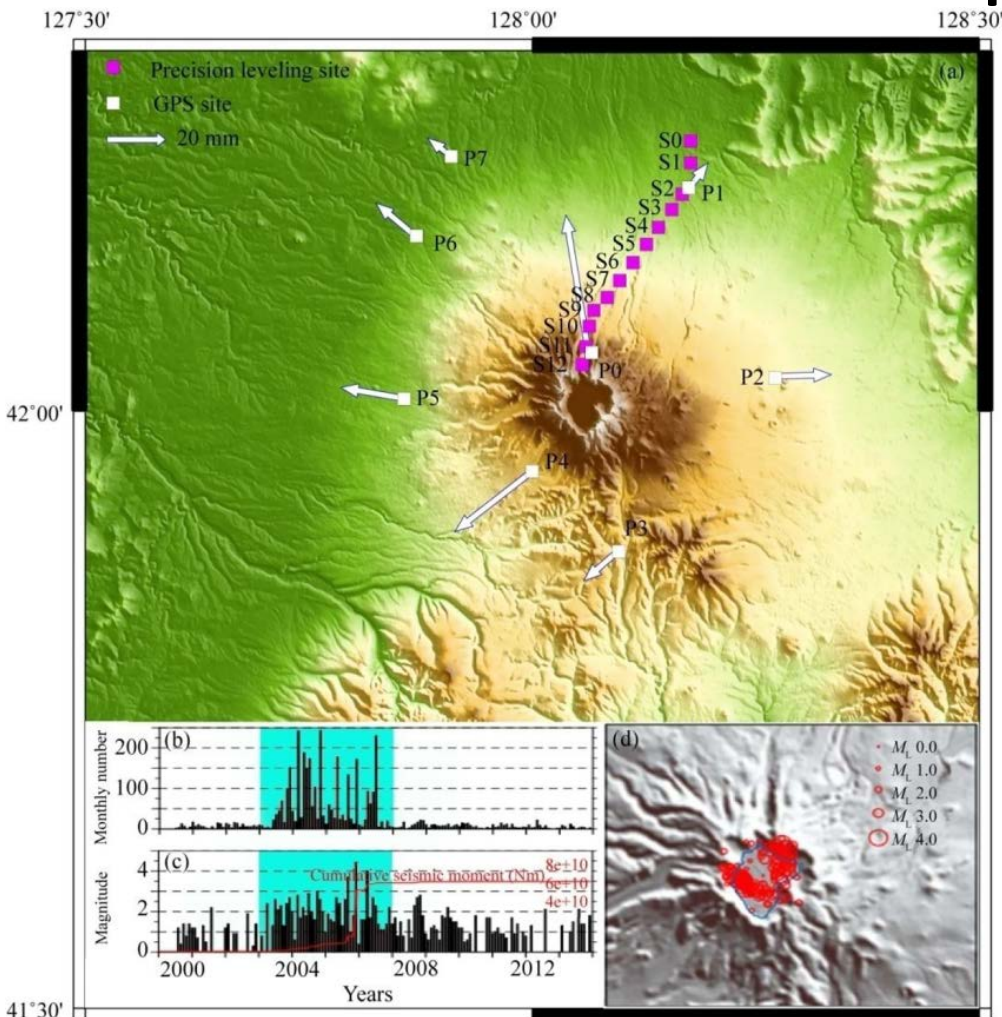
Šum není neúčinný!

Fan & Chen

Na MFF podobný výzkum: Dr. L' Valentová

Changbaishan – seismická a GPS měření, mělkého procesu

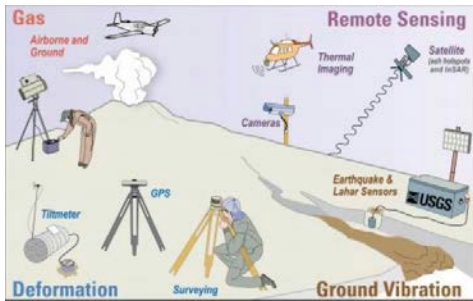
- Zvýšení tlaku **magmatu**
- Coulombova napěťová změna
- Zatížení existujících zlomů
- Vznik seismických **rojů**,
(hloubka cca 7 km)

Jistá podobnost s roji
v západních Čechách.
Uvolňování **plášťového CO₂**
„ventilovým“ efektem
(Fischer et al., 2017).
Na MFF UK modeluje
doc. C. Matyska.

Společenský aspekt.
Systemy rychlého varování a rychlé reakce.
Příprava na zemětřesení.

Varování před sopečným výbuchem,
před seismickými účinky vln
před tsunami.
Hodnocení ohrožení, osvěta.

Varování před sopečnou erupcí (dny)

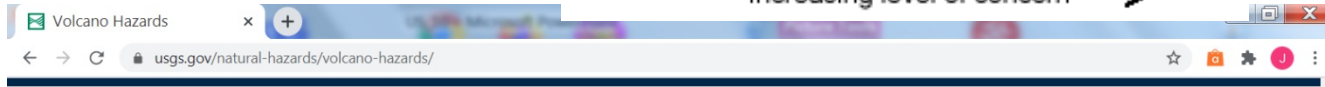

Allowed Combinations for Volcano Updates

Aviation Color Code

	Green	Yellow	Orange	Red	Inc. level of concern ↓
Normal					
Advisory					
Watch					
Warning					

← Increasing level of concern →

Volcano Hazards

Kilauea
Color Code: ORANGE
Alert Level: WATCH

Zoom to

Etna volcano - eruption update

Intense strombolian activity from New SE crater and Voragine

Update Sun 03 Jan 2021 18:44

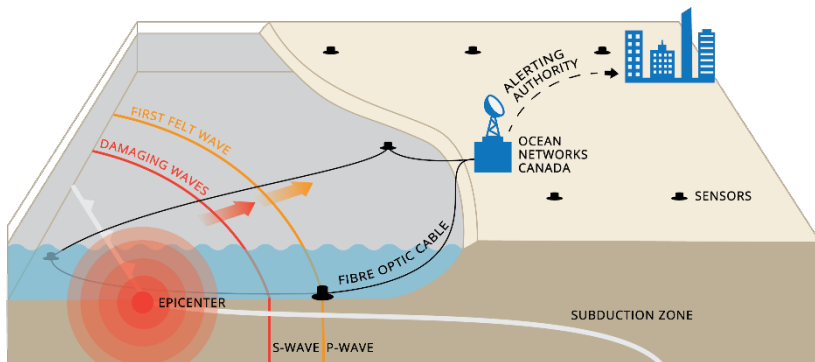
Strombolian eruption from Etna's Voragine central crater (I) and strong glow from the SE crater in the right foreground (image taken on 2 Jan 2021 evening by Domenico Mazzaglia / facebook)

<https://www.usgs.gov/natural-hazards/volcano-hazards/>

<https://www.nap.edu/read/24650/chapter/6#55>

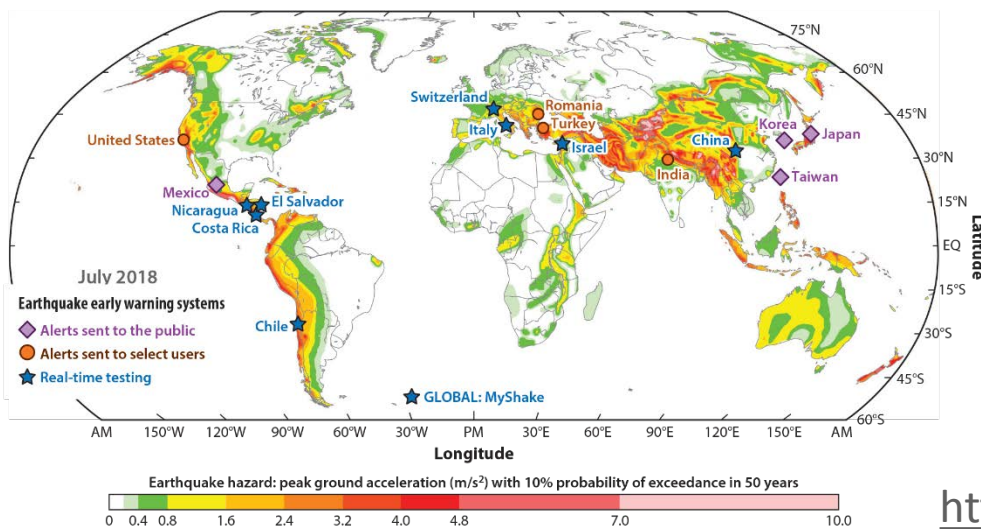

Včasné varování před silnými vlnami při zemětřesení (sekundy)

<https://www.oceannetworks.ca/innovation->

<https://www.universityofcalifornia.edu/new>

Osvěta

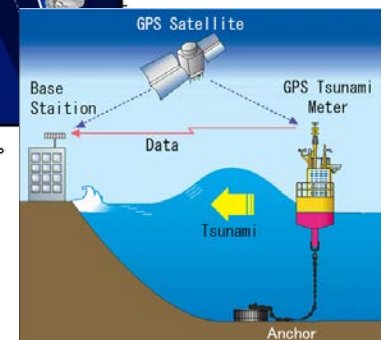
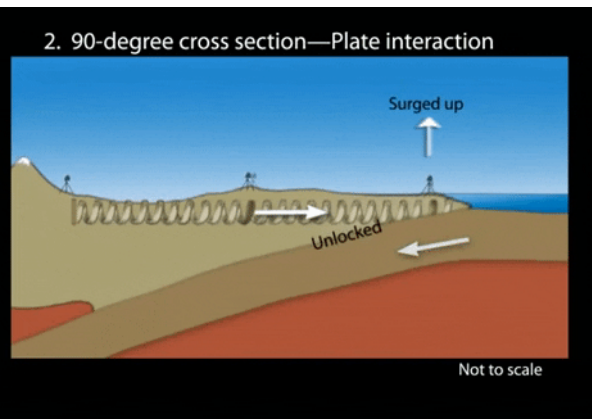
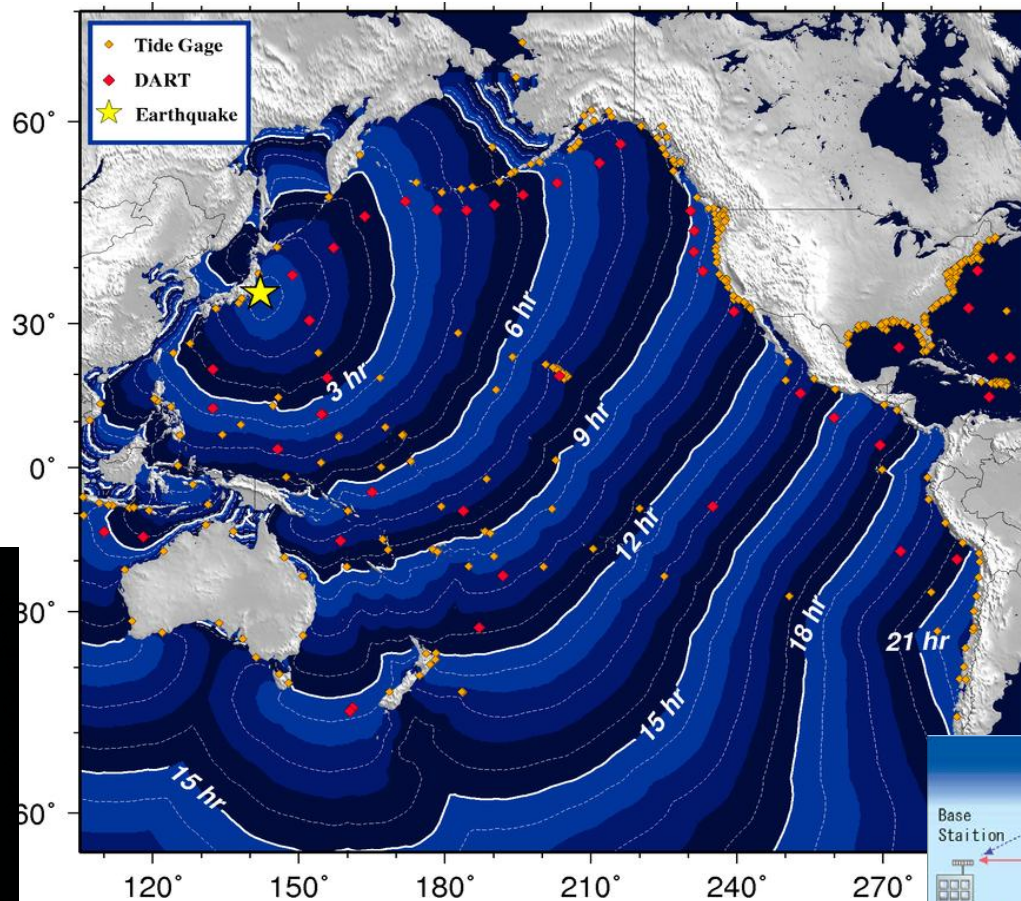

<https://www.earthquakeauthority.com/Blog/2>

Varování před tsunami (hodiny)

vlna tsunami
cca 800 km/hod

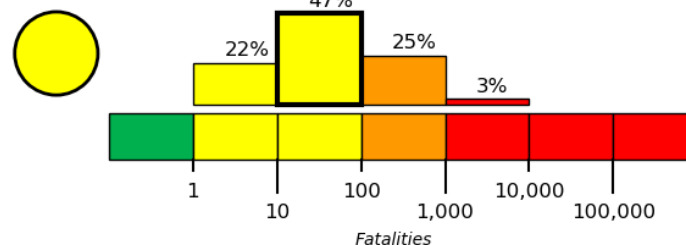
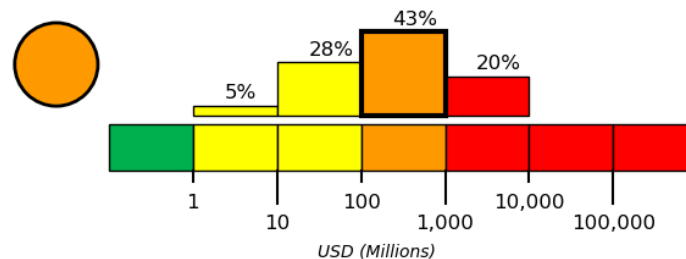
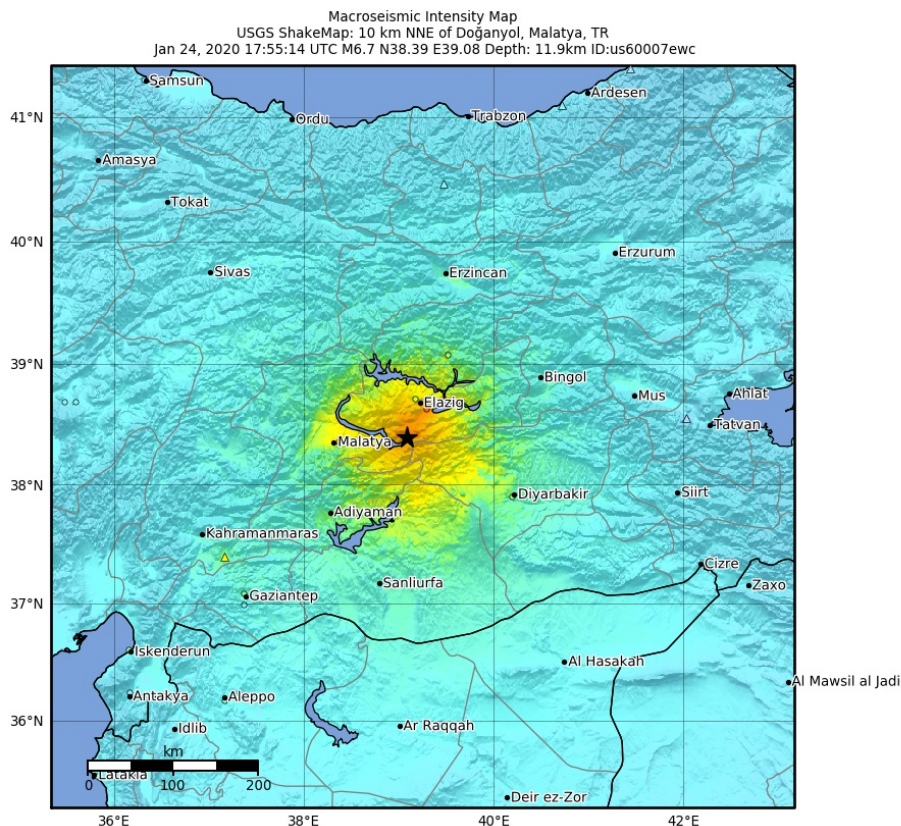
seismická vlna
5.5 km/s, t.j. cca
20 000 km/hod

Nelineární 3D pohybová rovnice,
aproximace pro „mělkou vodu“ s
okrajovou podmínku (tvar dna, pohyb dna v ohnisku)

Systemy rychlé reakce, odhad účinků pro řízení státu a záchranáře, USGS

M 6.7 Turecko Elazig, 24. 1. 2020

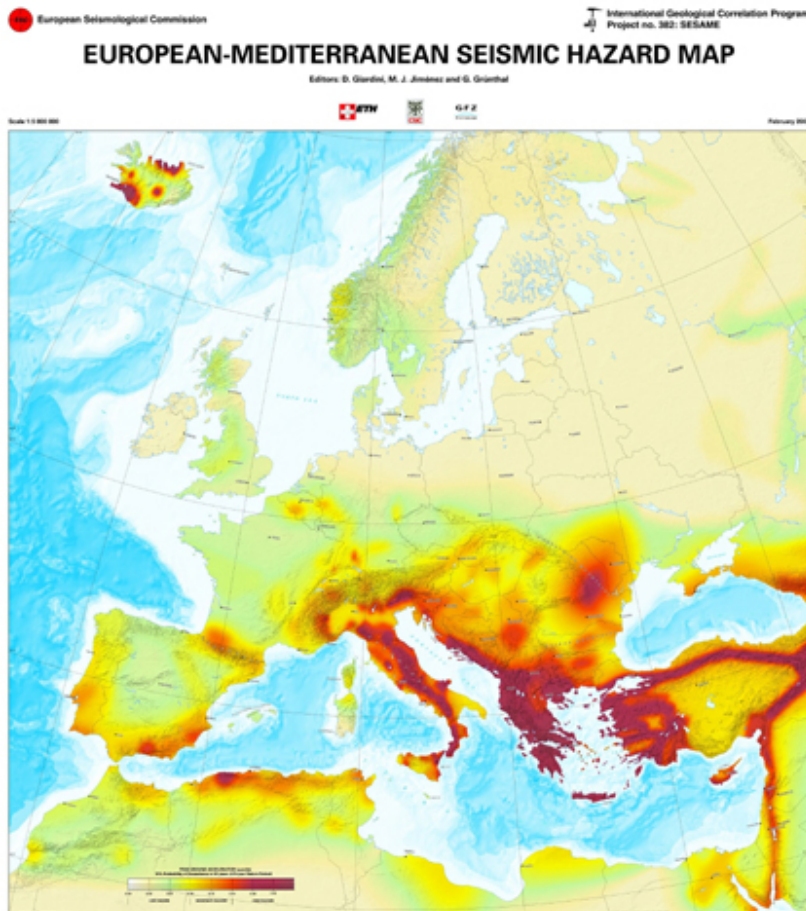
SHAKING	Not felt	Weak	Light	Moderate	Strong	Very strong	Severe	Violent	Extreme
DAMAGE	None	None	None	Very light	Light	Moderate	Moderate/heavy	Heavy	Very heavy
PGA(%g)	<0.05	0.3	2.76	6.2	11.5	21.5	40.1	74.7	>139
PGV(cm/s)	<0.02	0.13	1.41	4.65	9.64	20	41.4	85.8	>178
INTENSITY	I	II-III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X+

Scale based on Worden et al. (2012) Version 7: Processed 2020-01-25T17:56:13Z
 △ Seismic Instrument ○ Reported Intensity ★ Epicenter

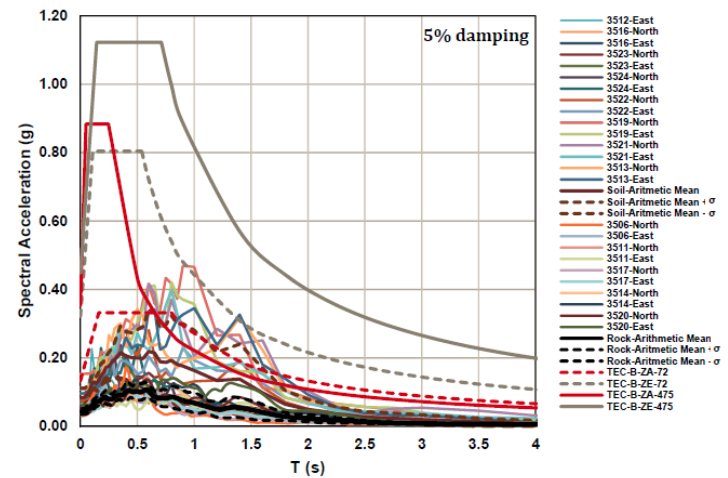
[https://en.wikipedia.org/wiki/2020 Elazi%C4%B1](https://en.wikipedia.org/wiki/2020_Elazi%C4%B1)

<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/latest-earthquakes/map/>

Hodnocení ohrožení pro výstavbu, zejména pro kritické objekty. Předpověď možných účinků (kmitů, sesuvů, místního zesílení).

Konfrontace předpovědí účinků a skutečnosti (příklad: M7, Samos, Řecko, říjen 2020)

Projektová a reálná spektra odezvy

Odolné nové stavby, zpevnění starých

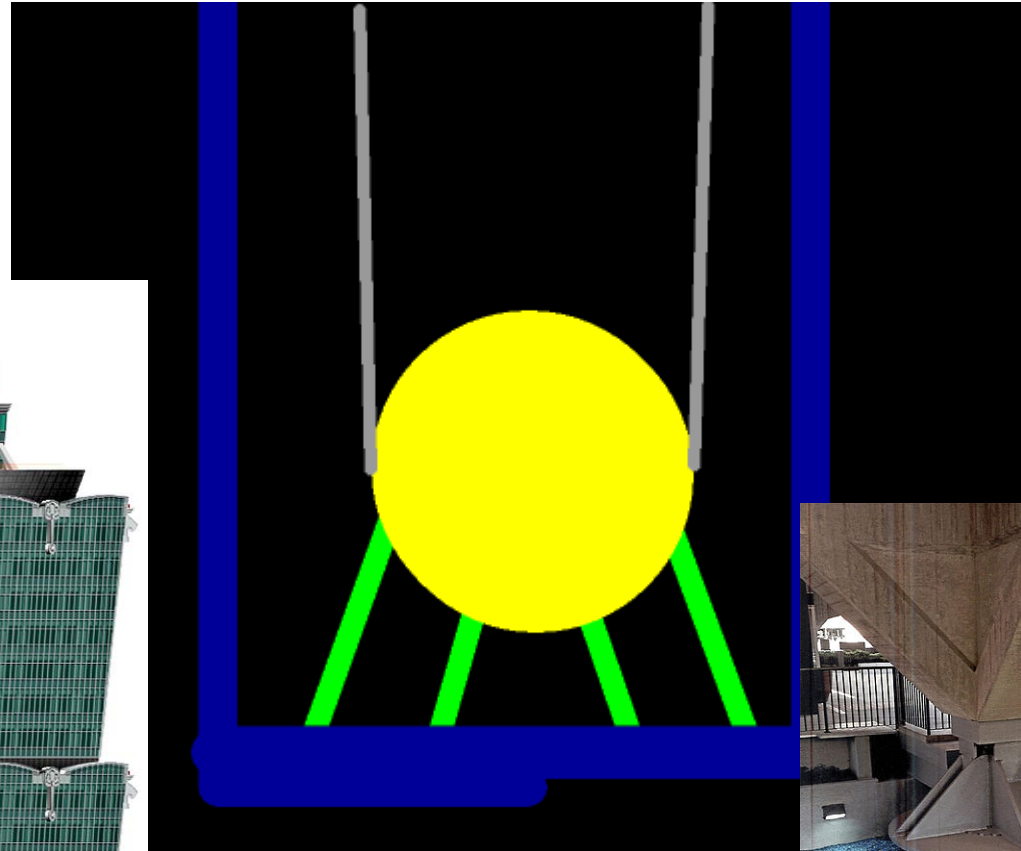
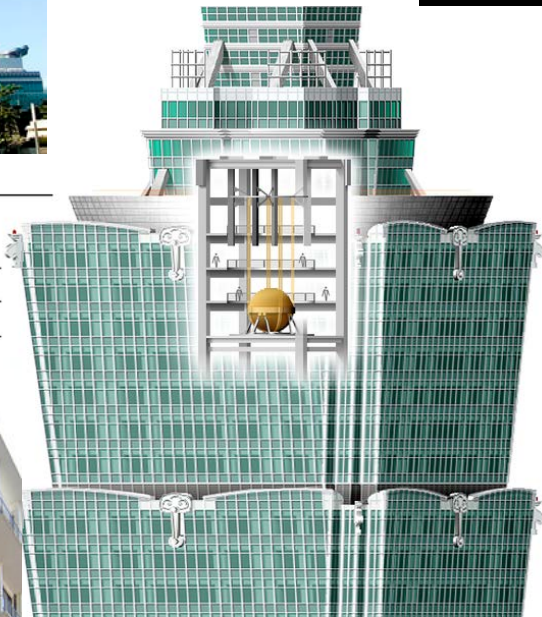

91st Floor (390.60 m)
(Outdoor Observation Deck)

89th Floor (382.20 m)
(Indoor Observation Deck)

88th Floor

87th Floor

K potlačení rezonance

[https://en.wikipedia.org/wiki/Tuned mass damper#/media/File:Taipei_101](https://en.wikipedia.org/wiki/Tuned_mass_damper#/media/File:Taipei_101)

Společenské souvislosti, politika

- Sparta, Řecko, rok **464** př. n.l. .... faktor **peloponéských válek**
- Lisabon, Portugalsko **1755**, M8.7, 70 000 obětí ... Osvícenství, **Voltaire**, převrat v jeho filozofickém myšlení , *Poème sur la désastre de Lisbonne*.
- Caracas, Venezuela **1812** dočasná porážka **S. Bolívara** (ale později urychlení osvobození pro koloniální nadvládu)
- Kanto, Japonsko **1923**, M7.9, 140 000 ... **K. Čapek** , *Chvějící se svět*, ale také **růst moci japonské armády**
- Managua, Nikaragua **1972**, M6.3, cca 10 000 obětí ... vzrůst lidové podpory **sandinistů**
- Tangshan , Čína **1976**, M7.2, cca 400 000... **urychlení konce „kulturní revoluce“**

Politické a vládní změny např. také Indie **2001**, Chile **2010**, atd.

Poselství

- **Měření** (seismika a kosmická geodézie) jsou na vysoké úrovni (hustota, přesnost).
- Data umíme (**částečně**) **modelovat**, tj. odvodit fyzikální modely zemského nitra dlouhodobých deformací desek a krátkodobých procesů na zlomech.
- Některé modely lze přetvořit ve **společenské produkty ke zmírnění následků** (dlouhodobá předpověď ohrožených míst, rychlé varování v průběhu z., atd.)
- **Čím více víme, tím víc ještě chceme zjistit.** Pokrok vyžaduje **lépe poznat zlomový proces** v široké škále prostorových a časových měřítek, a to jak z hlediska **fyziky**, tak **i geologie, chemie, mineralogie**. **Snad hlubinné sítě optických kabelů do nitra zlomových systémů?**
- **Zabývat se seismologií na MFF UK a ve světě je vzrušující, perspektivní a užitečné.**

K. Čapek, *Chvějící se svět*

Lidové noviny 6.9.1923 (po
zemětřesení Kanto, Japonsko)

„Lidé slyšte, stalo se na obzoru
velké neštěstí: Je nutno podniknout
sbírku. Ale ne sbírku haléřů a
milosrdenství. Je nutno sesbírat
v lidstvu vše, co pojí nás, veškeré
děti této chvějící se nebeské koule:
solidaritu, bratrství...“

Děkuji
za pozvání
a za pozornost.

<http://geo.mff.cuni.cz/~jz/>